

DÜNYADA RESESYON TÜRKİYE'DE BÜYÜME

Küresel resesyon endişelerinin zirve yaptığı yılın üçüncü çeyreğinde, Türkiye ekonomisi büyümeye devam etti. Yüzde 3.9'luk büyüme ile kesintisiz büyüme süreci 9 çeyreğe çıktı

EN GÜÇLÜ BÜYÜYEN ÜLKELERDEN OLACAĞIZ

HAZİNE ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, Türkiye Ekonomi Modeli kapsamında uyguladıkları selektif kredi politikasıyla ekonomideki kaynakların etkin ve verimli alanlarda kullanılmasını sağladıklarını, politikalarının olumlu sonuçlarını da atma-ya devam ettiklerini bildirdi. Ekonominin 2022 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 3.9 büyüdüğüne dikkati çeken Nebati,

"Büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6.2 oldu. OVP'de (2023-2025) öngördüğümüz şekilde bu yıl yüzde 5 civarı büyümeyle kapatarak, bu yıl da en güçlü ülkelerden biri olacağız" dedi.

1.7 MİLYON İSTİHDAM

Uyguladıkları politikalarla zorlu küresel koşullara rağmen ülkenin yatırımında, istihdamda, üretimde ve ihracatta pozitif ayrılmaya devam ettiğini vurgulayan Nebati, üçüncü çeyrekte mevsimsel düzeltilmiş istihdamın yıl-lik 1.7 milyon kişi arttığını ve işsizliğin yüzde 10'a gerilediğini kaydetti.

İHRACATIN KATKISI SÜRÜYOR

İHRACAT üçüncü çeyrekte yüzde 12.6 arttı ve ekonomiyi 2.9 puan katkı verdi. İthalat ise yüzde 12.2'lik artışıyla büyümeyi 2.24 puan gerilettiler. Stok değişimleri bu yıl büyümeyi her çeyrekte aşağı çekti. İstatistikî hatayı da içeren stoklardaki azalmanın büyüme üzerindeki üçüncü çeyrekte de negatif etkisi 9.5 puan oldu.

TARIMDA BÜYÜMEYE DÖNÜŞ

ÜRETİM yöntemiyle GSYİH hesabına göre ise ikinci çeyrekte daralan tarım sektörü yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 1.1 büyüdü. Tarım sektörünün ekonomik büyüme-ye olumlu katkısı ise 0.06 puan oldu. Geçen yıla göre yüzde 0.3 büyüme gösteren **sanayi** sektörünün de ekonomik büyüme katkısı 0.06 puan oldu. Yüzde 6.9 büyüyen hizmet sektörü büyümeye 1.67 puan katkı sağladı. Finans sektörü yüzde 21.6 büyüyerek Türkiye ekonomisindeki büyümenin de 0.85 puanını karşıladı.

Yatırım, üretim, istihdam ve ihracata dayalı yeni modeli ile pozitif ayrışmasını sürdüren Türkiye ekonomisi frene basmıyor. Küresel resesyon endişelerinin had safhaya ulaştığı üçüncü çeyrekte, Türkiye büyümeye devam etti. Ekonomi yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 3.9 büyüdü. Böylece Türkiye ekonomisi son 9 çeyrek kesintisiz büyüme performansına ulaşmış oldu. Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla TL bazında 12.5 trilyon TL, dolar bazında ise 842.3 milyar dolar oldu.

G20'DE DÖRDÜNCÜ SIRADA

Kiş başı gelir 9 bin 861 dolarla 5 yılın zirvesine çıktı. Türkiye şu ana kadar üçüncü çeyrek verilerini açıklayan ülkeler arasında da büyüme performansında ilk 10'da yer aldı. Malezya'nın yüzde 14.2 ile ilk sırada yer aldığı listede, Filipinler ve İsrail yüzde 7.6 ile ilk üçte yer aldı. Euro Bölgesi'nin üçüncü çeyrek büyümesi yüzde 2.1'de kalırken, Almanya yüzde 1.1, Fransa ise yüzde 1 büyüyebil-di. Türkiye, G20 ülkeleri içerisinde Suudi Arabistan, Endonezya ve Meksika'nın ardından 4'üncü sırada yer aldı.

9 AYDA % 6.2 BÜYÜME

Yılın ilk 9 aydaki büyüme yüzde 6.2 olarak gerçekleşti. Orta Vadeli Program'da bu yılki büyümenin yüzde 5 olması öngörü-lüyordu. Büyümeye iç ve dış talebin 7 çeyrek kesintisiz katkı verdiği gözlen-di. Büyümeye iç talep yüzde 3.2, net dış talep ise 0.7 puan katkı verdi. Türkiye Ekonomi Modeli'nin önemli amaçlarından biri olan ihracat ve makine-teçhizat yatırımlarının üçüncü çeyrek büyümesine katkısı 4.4 puan olarak gerçekleşti. Üçüncü çeyrekte makine-teçhizat yatırımları yüzde 14.3 arttı. Yatırımların yüzde 19.9 azaldığı inşaat sektöründe ise tarihin en büyük sosyal konut projesinin start alınması etkisiyle 2023'de ciddi bir toparlanma bekleniyor.

VATANDAŞIN TÜKETİMİ SIRTILADI

Vatandaşın ve devletin tüketim gücü bu çeyrekte büyümenin en önemli destekçisi oldu. Üçüncü çeyrekte vatandaşın tüketimi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 19.9 artarken bunun Türkiye ekonomisindeki büyüme katkısı 12 puan oldu. Yüksek enflasyonun etkisiyle harcamalarını öne çeken ve ay sonuna kadar değer kaybı yaşamaktan kaçınan vatandaşlar bu yılın üçüncü çeyrekte ekonomik büyüme-ye çift haneli katkı verdi. Vatandaş ikinci çeyrekte katkı 13.62 puan, ilk çeyrekte ise 11.61 puan olmuştu.

9 ÇEYREK KESİNTİSİZ BÜYÜME

Dönem	Büyüme (%)
2020/3	6.5
2020/4	6.4
2021/1	7.5
2021/2	22.2
2021/3	7.9
2021/4	9.6
2022/1	7.5
2022/2	7.7
2022/3	3.9

TÜRKİYE İLK 10'DA

Dönem	Büyüme (%)
Malezya	14.2
Filipinler	7.6
İsrail	7.6
Kolombiya	7.1
Endonezya	5.7
Tayland	4.5
Meksika	4.2
Singapur	4.1
Tayvan	4.1
Türkiye	3.9

İŞ DÜNYASININ MORALİ YÜKSELDİ

MAHMUT ASMALI/HÜSİAD BAŞKANI Bağımsızlık güçlendi

GELİŞMİŞ ülkelerde resesyon ve staglasyon senaryolarının konuşulduğu bir ortamda ekonomimizin büyümeye devam etmesi, Türkiye'nin dış şoklara karşı bağımsızlığını güçlendirdiğinin bir göstergesidir.

NAIL OLPAK/DEİK BAŞKANI Yine pozitif ayrıştı

KÜRESEL risklerin ve resesyona konulduğu bir ortamda dahi Türkiye pozitif ayrışmayı başardı. 2022 büyümesinin yüzde 5 civarında gerçekleşmesinin mümkün olduğunu gösteriyor.

SEKİB AYDAGİÇ/TO BAŞKANI Hız kesemeyiz

ÜÇÜNCÜ çeyrekteki büyüme, dünyadaki resesyon sinyali karşın ekonomimizin dinamizmini sürdürdüğünü gösteriyor. Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz. Hizmetler sektöründe atak başlatma zamanı.

ERDAL BAHCİYAN/İSO BAŞKANI Dinamizmin göstergesi

BÜYÜME verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendiren, nitelikli büyümenin korunması için, **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz.

ÖRSEL BARAN/ATO BAŞKANI Türkiye'nin önu açık

TÜRKİYE'NİN performansını koruması, bağımsızlığının güncü olduğunun göstergesi. Türkiye ekonomisi doğru rotada. Dinamik reel sektörü, basiretli yönetimi ve insan kaynağıyla Türkiye'nin önu açık.

ALİ KOPUZ/İSTİB BAŞKANI Bu büyüme çok değerli

EURO Bölgesi ekonomisinin yıllık bazda 2.1 büyüdüğünü göz önünde alırsak, Türkiye'nin yakaladığı yüzde 3.9'luk büyüme rakamının ne kadar değerli olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

ADIL PELİSTER/İKMİB BAŞKANI 2022'de % 5 geçilebilir

ÜLKEMİZİN yıl sonu büyüme beklentisi ulustararası kuruluşlar tarafından yukarı revize edildi ve yüzde 5'in üzeri bekleniyor. Biz de ihracata kimya sektörümüzün yıllık bazda yüzde 30 büyümesini bekliyoruz.

Veriler, Erdoğan'ı alarma geçirebilir

ABD merkezli finans ajansı Bloomberg'de yayımlanan "Türk ekonomisi tökezledi, seçimden önce daha büyük bir düşüş riski var" başlıklı haberde, ülkedeki enflasyon krizinin ekonomiye zarar vermeye başladığı belirtildi. Haberde ekonominin pandemiden bu yana en kötü büyüme performansını gerçekleştirdiği belirtilirken bu verilerin seçimler öncesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı alarma geçirebileceği ifade edildi.

Ekonomi 3. çeyrekte yüzde 3.9 büyüdü

ZENGİN BÜYÜDÜ ÇALIŞAN FAKİRLEŞTİ

Türkiye ekonomisi 9 çeyrek sonra yeniden daraldı. İnşaatın küçülmesi ekonomiye fren yaptırdı. Zenginler daha zengin olurken çalışanların milli gelirden aldığı pay azaldı

İKTİDAR SUZER

İKTİDAR yıllarca uyguladığı inşaatla dayalı büyüme modelini sürdürüremeyince ekonomik büyüme de hız kesti. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) gayrisafi yurt içi hasılların (GSYİH) bu yılın üçüncü çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3.9 arttığını, ancak bir önceki çeyreğe göre yüzde 0.1 oranında azaldığını açıkladı. Buna göre 2020 yılının ikinci çeyreğinden bu yana büyüyen Türkiye ekonomisi 9 çeyrek dönem sonra ilk kez küçüldü. Enflasyonun etkili olduğu büyüme verileri zenginlerin daha fazla büyüdüğünü, çalışanların ise daha fazla fakirleştiğini ortaya koydu.

ÇALIŞAN BÖYLE FAKİRLEŞTİ

TÜİK'in açıkladığı veriler, iktidarın son dönemde uyguladığı düşük gösterge fatilzi ekonomi modelinin çalışanların milli gelirden aldığı payın daha da azalmasına yol açtığına işaret ediyor. Resmî verilere göre çalışanlar milli gelirden 2018 yılının ilk çeyreğinde yüzde 38.2, 2019 yılının ilk çeyrek döneminde de yüzde 39.1 oranında pay alıyordu. Yani, çalışanlara ödenen ücretler milli gelirin yaklaşık 2.5'te 1'i düzeyindeydi. Bu sayede çalışanlar bugüne göre daha az geçim sıkıntısı yaşıyordu. Ancak 2020 yılının 3'üncü çeyreğinde yüzde 30.1'e, 2021'in 3'üncü çeyreğinde 29.5'e gerileyen ücretlerin milli gelirden aldığı pay sen bu yılın 3'üncü çeyreğinde yüzde 26.3'e geriledi. Böylece çalışanlara ödenen ücretler milli gelirin 4'te 1'ine kadar düştü. Enflasyonun da etkisiyle eriyen ücretler çarşıya pazara yetmez oluncu yoksulun geçim sıkıntısı ciddi boyutlara ulaştı.

Yıl	Milli Gelir (Milyar TL)
2002	3.608
2003	4.739
2004	6.021
2005	7.376
2006	7.971
2007	9.735
2008	11.018
2009	9.044
2010	10.629
2011	11.289
2012	11.675
2013	12.582
2014	12.178
2015	11.085
2016	10.964
2017	10.696
2018	9.793
2019	9.208
2020	8.597
2021	9.539
2022	9.938

2022 üçüncü çeyrek yıllıklandırılmış dönemdir.

Gelir arttı ama...

Enflasyon etkisiyle rakamların TL bazında hızla büyümesi, buna karşılık dövizdeki yükselişin yavaşlaması kişi başına milli gelirden artış getirdi. Geçen yılı 9 bin 539 dolarla kapatan kişi başına gelir, bu yılın 3'üncü çeyreğinde yıllık bazda 9 bin 938 seviyesine geldi. Milli gelirin dolar karşılığı da 802.7 milyar dolardan 842.3 milyar dolar seviyesine yaklaştı.

Artan maliyetler inşaatı vurdu

İKTİDARIN yıllarca büyümenin itici gücü olarak kullandığı inşaat sektöründe artan maliyetler nedeniyle ciddi daralma yaşanıyor. İnşaat sektörü üçüncü çeyrekte, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14.1 oranında küçüldü. Bu dönemde inşaat sektörü sadece yüzde 0.3'lük cılız bir büyüme yakalarken tarımsal büyüme de yüzde 1.1'de kaldı. Buna karşılık finans ve sigortacılık sektörü yüzde 21.6, hizmetler sektörü yüzde 6.9 oranında büyüme gösterdi. Bu dönemde yatırım azaldı, özel tüketim yine arttı, kamu tüketimi az da olsa yükselme gösterdi.

Kaynak: TÜİK

NE DEDİLER...

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati:

Selektif kredi politikası kaynakları etkin kullanıyor

SOSYAL medya hesabından üçüncü çeyrek büyüme verilerini değerlendiren Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, "Nitelikli ve sürdürülebilir büyümeyi hedefleyen Türkiye Ekonomi Modeli kapsamında uyguladığımız selektif kredi politikası ile ekonomimizdeki kaynakların etkin ve verimli alanlarda kullanılmasını sağlıyoruz. Politikalarımızın olumlu sonuçlarını da almaya devam ediyoruz" diye konuştu.

İstanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan:

İvme kaybı görüyoruz sanayinin payı artmalı

BÜYÜME rakamlarında farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemlediklerini belirten İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu ivme kaybını, İSO Türkiye İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerekiyor" dedi.

Ekonomist Uğur Gürses:

10 yılda elde yüzde 85'lik enflasyon var

BÜYÜME verilerini değerlendiren Ekonomist Uğur Gürses, 10 yıllık verileri karşılaştırdı. "Az gittik, uz gittik, dere tepe 10 yıl düz gittik" diyen Gürses, 2012'nin üçüncü çeyreğinde son 4 çeyreklik GSYH'nin 846 milyar dolar olduğunu hatırlatarak, 2022'nin üçüncü çeyreğinde son 4 çeyreklik GSYH'nin de 842 milyar dolara ulaştığını belirtti. Gürses, "Eldi ne var? Yüzde 85'lik enflasyon" dedi.

Ekonomist Prof. Dr. Serap Durusoy:

Stagflasyon çanları çalmaya başladı

Düşürülen politika faizine rağmen yatırımlardaki gerilemeye dikkat çeken Ekonomist Prof. Dr. Serap Durusoy, "Enflasyon fren tutmuyor, gelir dağılımı adaletsizliği artıyor. Özel sektörün yatırım yapma istihali yok. Büyüme vaadi ile düşürülen politika faizine rağmen bir yavaşlama var. Üstelik büyümede yatırımın katkısı yok. Yani stagflasyon çanları çalıyor" ifadelerini kullandı.

Enflasyon ücretlilerin alım gücünü eritmeye devam ediyor

TÜRKİYE'nin üçüncü çeyrek büyüme verilerini yorumlayan Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi ve TCMB Eski Başekonomisti Prof. Dr. Hakan Kara, işgücü ödemelerinin milli gelirdeki payının yüzde 26.3'e düştüğüne dikkat çekti. Sosyal medya hesabından paylaşımlarda bulunan Kara, şu ifadeleri kullandı: "3. çeyrekte emeğin toplam gelirden aldığı pay düşmeye devam etmiş. Büyüyoruz ama hissed-

miyoruz. Bu veri aynı zamanda 'enflasyona karşı ezdirmedi' söyleminin boşa çıktığını gösteriyor. Enflasyon ücretlilerin alım gücünü eritmeye devam ediyor." Mevsimsellikten arındırılmış olarak bir önceki çeyreğe göre toparlanma olduğunun görül-
düğünü ifade eden Kara, "Muhtemelen yüksek enflasyon nedeniyle ücret artışlarının 6 ayda bir yapılmaya başlanmasından kaynaklanan bir durum" dedi.

Büyüme olumlu ama dış pazarlar sinyal veriyor, ihracat zorlaşıyor

Dün Türkiye'nin 2022 yılı 3. çeyreğine ait büyüme rakamını gördük. Veriler küresel ekonomideki ve ihracat pazarlarımızdaki olumsuz koşullara görece olarak "güçlü" olarak ifade edilebilecek bir orana işaret ediyor. Öte yandan aynı koşullar önümüzdeki dönemler için ise olumsuz sinyaller veriyor.

3. ÇEYREKTE %3,9 BÜYÜDÜK TÜİK'in

hesaplamalarına göre Türkiye ekonomisi 2022 yılının 3. çeyreğinde %3,9 büyüdü. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi ise bir önceki çeyreğe göre %0,1 azaldı. Büyüme verisi içerisinde benim en çok dikkatimi çeken konuların başında sanayideki büyüme oranının %0,3 olarak gerçekleşmiş olması geliyor. Zira sanayideki büyüme oranı bir önceki çeyrek verilerine göre belirgin bir şekilde azalmış durumda. Bu verinin daha önceki yazılarımda dikkat çektiğim öncü göstergelerden olan imalat PMI verisinde bir süreden bu yana devam eden düşüş ile uyumlu olduğunu belirtmeliyim.

BÜYÜMEDE İHRACATIN PAYI

2021 yılı ikinci çeyreğinden itibaren Türkiye ekonomisinin büyümesinde mal ve hizmet ihracatının büyümeye olumlu katkısı belirgin şekilde devam ediyor. Son olarak mal ve hizmet ihracatı, 2022 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak %16,4 artmıştı. 2022 yılı 3. çeyrek büyüme verilerine göre bu oran %12,6 oldu. Bu orandaki düşüş dikkat çekerken dikkatle takip edilmesi gereken verilerden bir diğeri olarak mal ve hizmet ithalatındaki çeyreklik artışa baktığımızda %5,8'den %12,2

'ye çıktığını görüyoruz.

HEDEF ÜLKELERİN PMI SİNYALLERİ

LEVENT
YILMAZ

levent.yilmaz@yenisafak.com.tr

Türkiye, ihracat pazarlarını ve özellikle AB pazarındaki gelişmeleri yakından takip etmek durumunda. Zira Türkiye'nin toplam dış ticaretinin yarısı yakını AB pazarı ile. Dahası son dönemde tedarik zincirlerindeki kopmalara bağlı yeni gelişmeler AB pazarını Türkiye

için ve Türkiye'yi de AB için daha da önemli hale getirdi. Ancak hem büyük merkez bankalarının faiz artışları hem de enerji krizine bağlı gelişmeler söz konusu pazardaki resesyon endişelerini artırıyor.

Söz konusu endişeler ihracat pazarlarındaki beklentileri de olumsuz etkiliyor. **İstanbul Sanayi Odası**'nın hesapladığı "ISO Türkiye İhracat İklimi Endeksi" Ekim ayı verilerine göre ihracat iklimindeki bozulma eğilimi üçüncü aya ulaşmış durumda.

YENİDEN TİCARET SAVAŞLARI

Hafta başında ticaret savaşlarını bize yeniden hatırlatacak önemli bir haber dikkatimi çekti. Söz konusu habere göre Hindistan çelik ürünlerin ihracatındaki vergiyi kaldırdı. Türkiye'nin Hindistan'dan önemli miktarda yassı çelik ürünü satın aldığını biliyoruz. Bu bakımdan Hindistan'ın çelik ihracatında vergiyi kaldırmasının yurtiçindeki çelik üreticilerini olumsuz etkileme ihtimalini göz ardı edemeyiz. Bu durum hem iç pazarımızı hem de ihracattaki hedef pazarlarımızdaki avantajımızı zorlayan sonuçlar doğurabilir.

Elbette bu sadece bir örnek. Önümüzdeki dönemde benzeri konuları dünyanın pek çok yerinde görme ihtimalimizin arttığını hatırlatmakta fayda var.

Türkiye büyümede yüzde 5'i garantiledi

“ Türkiye ekonomisi bu yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 3,9 büyüdü. Tüketim ve ihracatın katkısıyla Türkiye, 9 çeyrek kesintisiz büyümesini sürdürdü. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, 9 aylık dönemde büyüme ortalamasının yüzde 6,2 olduğuna dikkat çekerek, **“OVP’de öngördüğümüz şekilde yılı yüzde 5 büyümeyle kapatarak, bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız”** dedi.

9 AYDA 642 MİLYAR DOLARLIK EKONOMİ

Dönem	Cari fiyatlarla (Milyon TL)	Cari fiyatlarla (Milyon \$)	Değişim (%)
1. çeyrek	1.395.931	189.364	7,5
2. çeyrek	1.592.926	190.006	22,2
3. çeyrek	1.931.231	227.406	7,9
4. çeyrek	2.328.700	200.330	9,6

Dönem	Cari fiyatlarla (Milyon TL)	Cari fiyatlarla (Milyon \$)	Değişim (%)
1. çeyrek	2.508.273	180.660	7,5
2. çeyrek	3.425.341	219.762	7,7
3. çeyrek	4.258.168	241.523	3,9

G20 LİGİNDE İLK 5'TEYİZ

Türkiye, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 3,9 büyüme ile en zenginler ligi olan G20’de ilk 5 ülke arasında yer aldı.

Üçüncü çeyrek itibarıyla G20’de yüzde 8,6 ile Suudi Arabistan en fazla büyüyen ülke olarak birinci sırada bulunurken, Suudi Arabistan’ı yüzde 5,7 ile Endonezya, yüzde 4,3 ile Meksika, yüzde 4,1 ile Singapur takip etti. Türkiye 5. sırayı yüzde 3,9 büyüyen Kanada ve Çin ile paylaştı.

Dünyanın önde gelen ülkeleri ise büyümede Türkiye’nin gerisinde kaldı. 3. çeyrek itibarıyla İspanya yüzde 3,8, Hollanda yüzde 3,1, İtalya 2,6, İngiltere yüzde 2,4, ABD yüzde 1,8, Almanya yüzde 1,3 ve Fransa yüzde 1 büyüme kaydetti. Bu dönemde Rusya yüzde 4 küçüldü.

■ EKONOMİ SERVİSİ - İSTANBUL

Türkiye ekonomisi büyümeye devam ediyor. Türkiye İstatistik Kurumu, bu yılın üçüncü çeyreğine (temmuz-eylül) ilişkin gayrisafı yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, Türkiye’nin GSYH tahmini, zincirlenmiş hacim endeksi olarak, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,9 arttı. Türkiye birinci çeyrekte yüzde 7,5, ikinci çeyrekte yüzde 7,7 büyümüşü. Böylece Türkiye ekonomisi üst üste 9 çeyrek büyüdü. Çeyreklik bazda büyüme ise yüzde 0,1 daraldı.

3. ÇEYREKTE 4,2 TRİLYON TL GSYH

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 120,5 artarak 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH’nin üçüncü çeyrek değeri cari fiyatlarla 241 milyar 523 milyon dolar olarak hesaplandı. GSYH’yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla zincirlenmiş hacim endeksi olarak finans ve sigorta faaliyetleri yüzde 21,6, bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 13,9, gayrimenkul faaliyetleri yüzde 4,1, tarım, ormancılık ve balıkçılık yüzde 1,1 ve sanayi yüzde 0,3 arttı. İnşaat sektörü ise yüzde 14,1 azaldı. Cari fiyatlarla ilk 3 çeyreklik Türkiye’nin GSYH tahmini 10 trilyon 191 milyar lira olarak gerçekleşti. Bu dönem itibarıyla GSYH cari fiyatlarla 641 milyar 945 milyon dolar oldu.

TÜKETİM VE İHRACAT KATKISI

Harcama yönetimiyle GSYH hesabına göre üçüncü çeyrekte vatandaşın tüketimi geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 19,9 artarken bunun Türkiye ekonomisindeki büyüme katkısı 12 puan oldu.

Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 8,5 artarken gayrisafı sabit sermaye oluşumu yüzde 1,3 azalış kaydetti. Mal ve hizmet ihracatı, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 12,6, ithalatı da yüzde 12,2 yükseldi.

İÇ TALEPTEN 3,2 PUAN GELDİ

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, Türkiye ekonomisindeki büyüme rakamlarına ilişkin Twitter’den açıklamalarda bulundu. Nebati, “Büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6,2 olmuştur. OVP’de (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yılı yüzde 5 civarı büyümeyle kapatarak, bu

yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız. Büyümemize iç ve dış talep 7 çeyrek pozitif katkı vermekte ve 9 çeyrek kesintisiz büyüme sürecimiz devam etmektedir. Büyümeye iç talep 3,2 yüzde puan, net dış talep ise 0,7 yüzde puan katkı vermiştir” şeklinde konuştu.

Dünyadaki resesyona rağmen ekonomimiz dinamik yapıda

Türkiye’nin üçüncü çeyrek büyüme sonuçları iş dünyasını sevindirdi. Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Başkanı Mahmut Asmalı, jeopolitik risklere ve yavaşlayan küresel ekonomiye rağmen, Türkiye ekonomisinin dinamik ve esnek yapısı sayesinde dünya ortalamasının üzerinde büyümeyi başardığını ifade etti. Asmalı, “Gelişmiş ülkelerde resesyon ve stagflasyon senaryolarının konuşulduğu böyleli zorlu bir ortamda

ekonomimizin büyümeye devam etmesi, Türkiye’nin dış şoklara karşı bağımsızlığını ne denli güçlendirdiğinin bir ispatıdır” dedi.

YATIRIMDAN HIZ KESEMİYİZ

İstanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdagiç, büyümenin, dünyadaki resesyon sinyaline karşın, Türk ekonomisinin dinamizmini sürdürdüğünü gösterdiğini belirtti. Avdagiç, “Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz. 2023 için

ihracatta pazar ve ürün çeşitlendirme faaliyetleri olmazsa olmazımız. Hizmetler sektöründe yeniden atak başlatma zamanı” ifadelerini kullandı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan ise açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerektiğini bildirdi.

ERDAL BAHCIVAN

Finans büyüdü sanayi yerinde saydı

Türkiye ekonomisi yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 3,9 büyürken, gayri safi yurt içi hasıla aynı dönemde yüzde 0,1 geriledi. Tarım, ormancılık ve balıkçılık yüzde 1,1 ve sanayi sektöründe artış yüzde 0,3 olurken, inşaat sektöründe yüzde 14,1'lik küçülme görüldü. Verilere göre, ekonominin temel bel kemiği olan sanayi ve tarım sektörü en az büyüyen sektörler olarak dikkat çekti.

Türkiye'nin büyüme rakamları açıklandı. Yılın üçüncü çeyrek büyüme verilerine göre, Türkiye ekonomisi Temmuz-Eylül 2022 döneminde yüzde 3,9 büyürken, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Türkiye ekonomisi, yani mevsimsellikten ve takvim etkisinden arındırılmış gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) üçüncü çeyrekte yüzde 0,1 geriledi. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ise yüzde 3,6 artış gösterdi. Türkiye ekonomisi, bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 7,5 ve ikinci çeyreğinde yüzde

7,6 büyüme kaydedmişti. Üçüncü çeyrekte GSYH bir önceki çeyreğe göre ise yüzde 0,1 daraldı. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2022 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yıla göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; finans ve sigorta faaliyetleri yüzde 21,6, bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 13,9, inşaat, ticaret ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 12,6, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yüzde 7,6, hizmet faaliyetleri yüzde 6,9, diğer hizmet faaliyetleri yüzde 4,9, gayrimenkul faaliyetleri yüzde 4,1, tarım,

ormancılık ve balıkçılık yüzde 1,1 ve sanayi yüzde 0,3 arttı. İnşaat sektörü ise yüzde 14,1 azaldı. Görüldüğü üzere ekonominin temel bel kemiği olan sanayi ve tarım sektörü en az büyüyen noktalardan oldu. Bu çeyrekte finans sektörü büyürken sanayinin neredeyse yerinde saydığı görüldü. Öte yandan çalışanların büyümeden de pay alamadığı ortaya çıktı. Artan enflasyon maaşları geride bıraktı.

Üretim yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hasıla tahmini, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde cari fiyatlarla bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 120,5 artarak 4 trilyon 258 milyar 168 milyon TL oldu. GSYH'nin üçüncü çeyrek değeri cari fiyatlarla dolar bazında 241 milyar 523 milyon oldu. İlgili ödemeleri, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 96,2, net işletme artışı/karın geliri ise yüzde 123,0 arttı. İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 29,5 iken bu oran 2022 yılında yüzde 26,3 oldu. Net işletme artışı/karın geliri ise yüzde 54,1 iken yüzde 54,8 oldu. - EKONOMİ SERVİSİ

TÜKETİM HARCAMALARI ARTTI

Yerleşik hane halkının tüketim harcamaları, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 19,9 arttı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 8,5 artarken gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 1,3 azaldı. Mal ve hizmet ihracatı, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 12,6, ithalatı da yüzde 12,2 arttı.

MAAŞ ÖDEMELERİ AZALİYOR

Maaş ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 29,5 iken bu oran 2022 yılında yüzde 26,3 oldu. Net işletme artışı/karın geliri ise yüzde 54,1 iken yüzde 54,8 oldu.

ÇARKLAR HIZ KESTİ

Ekonomistler de büyüme verilerini değerlendirdi. Ekonomist Mustafa Sönmez "Üçüncü çeyrekte yıllık büyüme yüzde 4'in altına düştü. İkibahara göre güz mevsiminde ekonomi büyümedi 0,1 puan küçüldü. Çarklar yavaşlıyor" dedi. Ekonomist Banu Kivo Tokali ise "Yıllık büyüme oranı yüzde 7'li seviyeden 3'üncü çeyrekte yüzde 3,9'a geriledi. 8 dönemdir çeyreklik bazda büyüme trendi, 3'üncü çeyrekte sınırlı da olsa daralmaya döndü. 4'üncü çeyrekte çeyreklik daralma garantisiz konuşabiliriz. Yıllık büyüme de yüzde 1-2 bandında gerileyebilir" yorumunu yaptı.

'SÖZÜN BİTTİĞİ YERDEYİZ'

Ekonomist Tunç Şatıroğlu "Türkiye'de yıllık büyüme İspanya'nın çok az üzerinde gerçekleşti. Ancak İspanya'da yıllık enflasyon yüzde 6,8. Türkiye ile aynı oranda büyüyen Kanada'da ise enflasyon yüzde 6,9. Türkiye'de enflasyon TÜİK'e göre yüzde 85,5" yorumunda bulundu. Ekonomist Prof. Mehmet Şişman da "Emeğin payı yüzde 26,3 (2022 Kasım). Aynı veri; Yunanistan 60, Portekiz 71, İngiltere 70, Fransa 65, ABD 66 (2008 krizi rakamları) Sözün bittiği yer" dedi.

'FİNANS ABARTILYSA ORADA BÜYÜK SORUN VARDIR'

İktisatçı Ensar Yılmaz "Finans bu kadar büyümesi irasyonel faiz politikası ile oluşan tahribatın etkisi, bir yerde finans abartılı büyüyorsa orada ciddi sorun vardır" dedi. Ekonomist Uğur Güneş ise "Az gittik, az gittik, dere tepe 10 yıl oldu gittik. 2012/3 çeyrek son 4 çeyreklik GSYH 846 milyar dolar 2022/3 çeyrek son 4 çeyreklik GSYH 842 milyar dolar. Ede ne var? Yüzde 85'lik enflasyon" paylaşımında bulundu.

ERDAL BAHCIVAN: 'SANAYİNİN PAYI ARTMASI GEREKİYOR'

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerinin Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirilmesini, nitelikli büyümenin konusunu için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerektiğini bildirdi. Son dönemlerde sanayinin ve sanayi ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmelerin başta olmak üzere, farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir hibe kayışı olduğunu değerlendiren Bahçivan, sunan kaydetti: "Bu hibe kayışı, özellikle İSO Türkiye İstatistik PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görülmektedir. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin konusunu için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Ayrıca, bu olumsuz dönemde bile sanayinin yatırım ihtiyacının ve sanayinin yatırım motivasyonunun hala oldukça yüksek olduğunu hatırlamak istiyorum. Böylesine kıymetli bir iklim şansını ve fırsatını, ülkemizin geleceğine yönelik olarak özelemlerle değerlendiriyoruz."

NUREDDİN NEBATI: EN GÜÇLÜ BÜYÜYEN ÜLKELERDEN BİRİ OLACAGIZ

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, Türkiye ekonomisindeki büyüme rakamlarına ilişkin, "Büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6,2 olmuştur. Orta Vadeli Program'da (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yıl yüzde 5 civar büyümeyle kapatacağız, bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız" ifadelerini kullandı. Bakan Nebati, Twitter hesabından yaptığı paylaşımında, nitelikli ve sürdürülebilir büyüme hedefleyen Türkiye Ekonomi Modeli kapsamında uyguladıkları seçtikleri politikayla ekonomideki kaynakların etkin ve verimli olarak kullanımını sağladıklarını, politikaların olumlu sonuçlarını da almaya devam ettiklerini bildirdi. Ekonominin 2022 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 3,9 büyüdüğüne ilişkin çeyrek Nebati, "Büyüme büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6,2 olmuştur. ÖVP'de (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yıl yüzde 5 civar büyümeyle kapatacağız, bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız. Büyüme hızı ve diğer 7 çeyreklik pozitif katkı vermede ve 9 çeyreklik kesintisiz büyüme sürecini devam ettirdik. Büyüme hızı talep 3,2 yüzde puan, net dış talep ise 0,7 yüzde puan katkı vermiştir. Türkiye Ekonomi Modeli'nin önemli amaçlarından biri olan ihracat ve makine-teçhizat yatırımlarının üçüncü çeyrek büyümesine katkısı toplam 4,4 yüzde puan olmuştur" değerlendirmelerinde bulundu.

'Büyüyoruz ama hissedemiyoruz'

İktisatçı Binhan Elif Yılmaz "Türkiye ekonomisi 3'üncü çeyrekte yüzde 0,1 daraldı. Pandemi sonrası ilk daralma 2021-3'üncü çeyreğe göre büyüme oranı yüzde 3,6 ile yetersiz artış işgücü ödemelerinin GSYH'deki payı azalmaya devam ediyor. Yüksek enflasyon, eriyen ücretler, zayıf büyüme 4'üncü çeyrekte de böyle devam edecek" dedi. Ekonomist Ali Hakan Kara da "3'üncü çeyrekte emeğin toplam gelirlerden aldığı pay düşmeye devam etmiş. Büyüyoruz ama hissedemiyoruz. Bu veri aynı

'KESKİN GERİLEMEYLE KAYIP ARTMAYA BAŞLADI'

Ekonomist Ermer Erkan ise "Türkiye büyüme performansından keskin şekilde gerileyecek momentum kaybı başlangıcına işaret etti. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerde çeyrekten çeyreğe büyüme yüzde -0,1 oldu ve bu, pandeminin 2'inci çeyrek 20'yi vurmasından bu yana ilk dinensel negatif gerçekleşme oldu. Yıllık büyümenin daha yavaş olması ve çeyreklik daralma olması beklentiler dahilindeydi, ancak elde edilen verilerin biraz daha olumsuz olduğunu gösteriyor. Hanehalkı talebi beklenenden yüksek bir büyüme ile pozitif destek verse de, 4'üncü çeyrek açısından yüksek enflasyonun talep kanalına daha çok zarar vermesini bekliyoruz. Bu veri ve varsayımlar çerçevesinde 2022'nin tamamını için yüzde 5,5 büyüme bekliyoruz" dedi.

FOTOĞRAF: KARAR ARŞİVİ

■ Türk-İş, kasım ayı açlık ve yoksulluk sınırı verilerini açıkladı. Kasım ayında, açlık sınırı 7 bin 786 TL; yoksulluk sınırı ise 25 bin 364 TL olarak gerçekleşti. Verilere göre, yılın ilk 11 ayında fiyatlardaki değişim oranı yüzde 90.02 olurken 12 aylık artış oranı ise yüzde 137.38 oldu. Bekâr bir çalışanın 'yaşama maliyeti' aylık 10 bin 171 TL'ye yükseldi. Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 7 bin 425 TL'den 7 bin 786 TL'ye, gıda harcaması ile giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı (yoksulluk sınırı) 24 bin 186 TL'den 25 bin 364 TL'ye yükseldi. Türk-İş açıklamasında çiğ süt fiyatlarına dikkat çekilerek "Düşük tutulan resmi çiğ süt fiyatları sebebiyle daha çok üreticinin üretimden çekilmesi süt,

süt ürünlerinin büyük oranda ithalatını gerektirebilir ve bu durum orta-uzun vadede çok daha pahalı olmalarına neden olabilir. Market markalı ucuz sütlerin fiyatı 15,5 TL'ye yükselirken genelde ortalama litre fiyatı bir ayda yüzde 8 artarak ilk kez 20 TL'yi aştı. Kasım ayında peynir yüzde 12, yoğurt yüzde 5 fiyat artışı yaşadı." denildi. Dana kıyma 139 TL, kuşbaşı 147 TL'ye yükseldi. Kuzu eti yüzde 6 zamlandı. Tavuk eti fiyatı ise yüzde 7 geriledi. Kış mevsimine girerken balık arzı artışı nedeniyle ortalama balık fiyatları düştü. Bir ayda kuru fasulye yüzde 6, yeşil mercimek yüzde 8, nohut yüzde 10 zamlandı. Kırmızı mercimek fiyatı da aşağı yönlü seyr izledi. Yumurta fiyatı bu ay sabit kaldı. Aylık seviyede pirinç yüzde 8, bulgur yüzde 5 oranında zamlandı. Makarnanın fiyatı düştü. Un ve irmik fiyatları yükseldi. Ekmek fiyatı aynı kaldı.

– EKONOMİ SERVİSİ

Türkiye'de açlık sınırı 7 bin 786 liraya çıktı

Kasım ayında, açlık sınırı 7 bin 786 TL, yoksulluk sınırı ise 25 bin 364 TL olarak gerçekleşti. Verilere göre, yılın ilk 11 ayında fiyatlardaki değişim oranı yüzde 90.02 olurken 12 aylık artış oranı ise yüzde 137.38 oldu. Bekâr bir çalışanın 'yaşama maliyeti' aylık 10 bin 171 TL'ye yükseldi.

MUTFAK HARCAMASI 361 LİRA DAHA ARTTI

Türk-İş açıklamasında şu ifadelerle yer verildi: "Dört kişilik bir ailenin sadece mutfak harcaması için yapması gereken zorunlu harcama tutarı geçen aya göre 361 lira artış gösterdi. Yılbaşına göre bu tutar 3 bin 689 liraya ulaştı. Gıda yanı sıra halkın belini bükken kira, ısınma, elektrik, su, ulaşım, vb. zorunlu harcamalar da dikkate alındığında haneye girmesi gereken gelir seviyesi ortaya çıkmaktadır. İçinde bulunulan geçim şartlarını dikkate almadan, aşınmış ücret gelirlerini resmi enflasyon oranında ve kısmen biraz üzerinde artırmak mevcut yoksulluğun devamı anlamındadır. Öncelikle yapılması gereken, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) tanımladığı "insan onuruna yaraşır" bir ücret geliri seviyesi belirlemektir. Enflasyona karşı korunması ve refah payı eklenmesi gereken gelir düzeyi belirlenen bu tutar kabul edilmelidir."

PATATESE 1 AYDA YÜZDE 25 ZAM GELDİ

Ayçiçek yağının fiyatı bazı marketlerde uygulanan promosyonun etkisiyle biraz geriledi. Bir ayda zeytinyağı yüzde 7, tereyağı yüzde 9 zamlandı. Margarin fiyatları da arttı. Tereyağındaki bu yüksek zammın sebeplerinin başında süt üretiminin azalması bulunmaktadır. Semt pazarlarında yeşil soğan, kıvrık gibi salata yeşilliklerinin fiyatları artarken pırasa, ıspanak gibi yeşil yapraklı sebzelerin fiyatları düştü. Türk mutfağının önemli parçalarından olan patates yüzde 25 zamla bu ay ortalama 12.5 TL'den tezgâhlarda bulundu. Kış sebzelerinden brokoli, karnabahar, yeşil lahanaya, limon fiyatları düşerken domates, salatalık, biber gibi sera sebzelerinin fiyatları arttı. Domates ortalama 17 TL, salatalık 20 TL'den satıldı.

En güçlü büyüyen ülkelerden olacağız

Türkiye ekonomisi 9 çeyrektir büyüyor

Türkiye Ekonomi Modeli'nin yatırımda, istihdamda, üretimde ve ihracatta pozitif katkısını gören ülkemiz, yılın üçüncü çeyreğinde 3,9 büyüdü. Böylece 9 çeyrektir kesintisiz büyüyen Türkiye ekonomisi, yılın ilk 9 ayında yüzde 6,2 büyümeye kaydetti.

Türkiye birçok ülkeyi geride bıraktı

MÜSAD Genel Başkanı Mahmut Asmalı ise, "Yüksek seyreden jeopolitik risklere ve yavaşlayan küresel ekonomiye rağmen, Türkiye ekonomisi dinamik ve esnek yapısı sayesinde dünya ve G20 ortalamalarının üzerinde büyümeyi başardı. Türkiye, yüzde 2,4 büyüyen İngiltere'yi, yüzde 2,1 büyüyen Avro Bölgesi'ni, yüzde 1,8 büyüyen ABD'yi ve yüzde 1,3 büyüyen Almanya'yi ise geride bırakmıştır" beyanında bulundu.

Resesyon ihtimali bir hayli zayıf

DİŞ Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak da şunları söyledi: "küresel risklerin ve resesyonun konuşulduğu bir ortamda dahi yüzde 3,9'luk büyümeye gösteren Türkiye'nin bir kez daha dünyadan pozitif ayrışmayı başardığını görüyoruz. Dolayısıyla yılın üçüncü çeyreğindeki büyüme verisi, Türkiye açısından resesyon ihtimalinin de bir hayli zayıf olduğunu destekler nitelikte."

TÜRKİYE İstatistik Kurumu, bu yılın üçüncü çeyreğine (temmuz-eylül) ilişkin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, GSYH tahmini, zincirlenmiş hacim endeksi olarak, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı döneminde göre yüzde 3,9 artış gösterdi. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 3,6 artış gösterdi.

SADECE İNŞAAT SEKTÖRÜ AZALMA KAYDETTİ

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 120,5 artarak 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'nin üçüncü çeyrek değeri cari fiyatlarla 241 milyar 523 milyon dolar olarak hesaplandı. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde zincirlenmiş hacim endeksi olarak sadece inşaat sektörü yüzde 14,1 azaldı. Böylece Türkiye ekonomisi üst üste 9 çeyrektir büyümüş oldu.

HANE HALKI TÜKETİM HARCAMALARI ARTTI

Yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim

endeksi olarak yüzde 19,9 yükseldi. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 8,5 artarken gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 1,3 azalış kaydetti.

Mal ve hizmet ihracatı, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 12,6, ithalatı da yüzde 12,2 yükseldi.

Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz

"**Üçüncü** çeyrekteki yıllık yüzde 3,9'luk büyümeye, dünyadaki resesyon sinyali karşın ekonomimizin dinamizmini sürdürdüğünü gösteriyor" diyen **İstanbul Ticaret Odası** Başkanı **Sekib Avdagiç**, "Çeyrekte çeyreğe yatay seyir,

2023 yılı için 3 ödevimizi açıkça ortaya koyuyor. Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz. 2023 için ihracatta pazar ve ürün çeşitlendirme faaliyetleri olmazsa olmazımız. Hizmetler sektöründe atak başlatma zamanı" ifadesini kullandı.

YILIN üçüncü çeyreğine ilişkin açıklanan rakamları değerlendiren Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, "Ekonomimiz 2022 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 3,9 büyüdü. Böylece büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6,2 olmuştur. OVP'de (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yılı yüzde 5 civarı büyümeyle kapatarak, bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız. Büyümeye iç ve dış talep 7 çeyrektir pozitif katkı vermektedir" dedi.

Yatırımcının önünü açan politikalara devam

Uyguladıkları politikalarla küresel koşullara rağmen ülkenin yatırımda, istihdamda, üretimde ve ihracatta pozitif ayrışmaya devam ettiğini söyleyen Nebati, "Üçüncü çeyrekte mevsimsel düzeltilmiş istihdam yıllık 1,7 milyon kişi arttı ve işsizlik oranı yüzde 10'a geriledi. Türkiye'yi büyüten, yatırımcıların önünü açan, istihdam odaklı politikaları uygulamaya devam etmekte kararlıyız" açıklamasını yaptı.

Ekonomimizin dinamizminin göstergesidir

Üçüncü çeyrek büyüme verileriyle ilgili konuşan **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan**, "Büyüme verileri Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesidir. Nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerekiyor. Ayrıca, bu olumsuz dönemde bile **sanayimizin** yatırım ihtiyacının ve **sanayicimizin** yatırım motivasyonu hala oldukça yüksek olduğunu hatırlatmak istiyorum" diye konuştu.

Ülkemiz için olumlu veriler

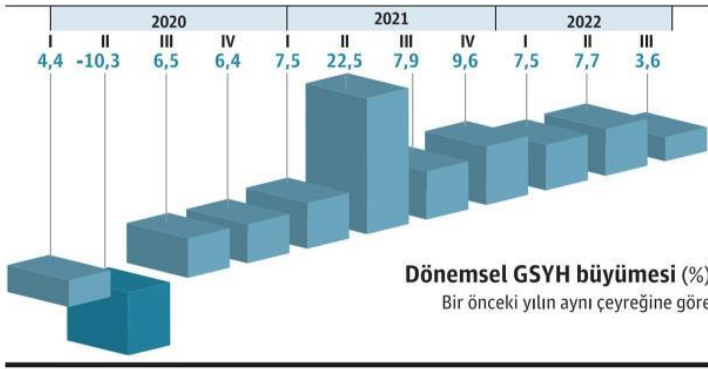
ISO Başkanı Erdal Bahçivan, üçüncü çeyrek büyüme verilerini değerlendirdi, “Son dönemlerde **sanayiden** ve **sanayi** ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere, farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemliyoruz. Bu ivme kaybını, özellikle **ISO Türkiye** İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için, GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Ayrıca bu olumsuz dönemde bile, **sanayimizin** yatırım ihtiyacının ve **sanayicimizin** yatırım motivasyonunun hala oldukça yüksek olduğunu hatırlatmak istiyorum. Böylesine kıymetli bir iklim şansını ve fırsatını, ülkemizin geleceğine yönelik olarak olumlu değerlendirmemiz gerektiğini özellikle vurguluyorum.”

Ekonomimizdeki dinamizm sürüyor

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı **Şekib Avdagıç**, üçüncü çeyrek büyüme verilerine ilişkin, “Yıllık yüzde 3,9'luk büyüme, dünyadaki resesyon sinyali-ne karşın ekonomimizin dinamizmini sürdürdüğünü gösteriyor” ifadesini kullandı.

Tüketim büyüttü; stok değişimi eritti

Türkiye ekonomisindeki yavaşlama belirginleşiyor. GSYH, üçüncü çeyrekte güçlü tüketim eğilimiyle yüzde 3,9 büyürken, çeyreklik bazda yüzde 0,1 küçülme kaydetti

TÜİK'in açıkladığı GSYH verilerine göre, ilk üç çeyrek dönemin büyümesi yüzde 6,2 düzeyinde gerçekleşti. GSYH büyüklüğü yıllıklandırılmış olarak cari fiyatlarla 12,5 trilyon lirayı aştı. Bu rakam, 842,3 milyar dolarlık bir büyüklüğü ifade ediyor. Harcamalar yöntemiyle üçüncü çeyrek büyümesine en güçlü katkı, 12 puanla hanehalkı tüketiminden geldi. Net ihracatın katkısı 0,7 puanda kalırken, üç

çeyrek dönemin ardından daralan yatırım harcamaları büyümede 0,3 puan negatif etki yarattı. Stok değişimi, büyümeyi 9,6 puan aşağı çekti. Üretim yöntemiyle hesaplanan verilere göre ise büyümeye en yüksek katkı, 4,3 puanla hizmetler sektöründen geldi. Diğer sektörlerin katkısı sınırlı düzeyde kaldı. Yüzde 14,1 daralan inşaat sektörü, büyümeye 0,80 puan negatif katkı verdi. **ŞEBNEM TURHAN/11**

EKONOMİSTLER YORUMLADI

- **Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu:** Gelir dağılımı, daha da bozuluyor. Yatırım harcamalarındaki düşüş ve ücretlerin payının sürekli gerilemesi, orta vadede büyüme dinamikleri açısından olumsuz.
- **Serkan Gönençler/ Gedik Yatırım:** Yavaşlamanın genele yayıldığı görülüyor. Büyüme, son çeyrekte

yüzde 1,0-2,0 civarına kadar gerileyebilir.

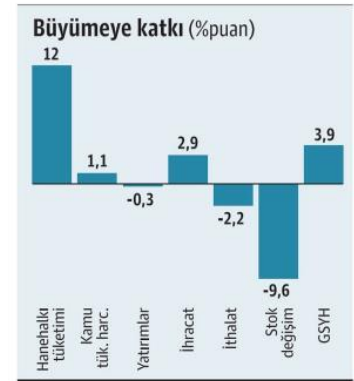
- **Dağlar Özkan/ İş Yatırım:** Dış talebin kötüleşmesi ve krediye erişimi zorlayan önlemler, iktisadi faaliyeti olumsuz etkilemeye devam edecek.
- **Seltem İyigün/ Coface:** Net dış talebin katkısı bir süre daha sınırlı kalacak.

İŞ DÜNYASI DEĞERLENDİRDİ

- **Mahmut Aslan/MÜSİAD:** Risklere rağmen, Türkiye ekonomisi dünya ortalamalarının üzerinde büyüdü.
- **Erdal Bahçivan/ISO:** Nitelikli büyümenin korunması için, GSYH içinde sanayi büyümesinin payı artırılmalı.
- **Sekib Avdagiç/İTO:** Ekonomimizin dinamizmi

sürüyor. Üretim ve yatırımda hız kesemeyiz.

- **Gürsel Baran/ATO:** Küresel yavaşlamanın Türkiye ekonomisine ivme kaybettirmesi kaçınılmaz görünüyor.
- **Erdal Eren/TMB:** Lokomotif sektör inşaatta yüzde 14,1'lik daralma önemli sorunlara işaret ediyor.

STOK DEĞİŞİMLERİ BÜYÜMEYİ 9.5 PUAN AŞAĞIYA ÇEKTI

Vatandaş güçlü talebiyle büyümeyi sırtladı

Türkiye'de üçüncü çeyrekte dış talep ve sanayideki ivme kaybına rağmen vatandaşın tüketiminde coşuklu seyir sürmesi ekonominin geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 3,9 büyümesini sağladı. Stok değişimi büyümeyi geriletirken devletin tüketimindeki hızlanma dikkat çekti.

ŞEBNEM TURHAN

Türkiye ekonomisi yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 4 seviyesindeki beklentilere yakın yüzde 3,9 ile pandemi sonrası en yavaş büyümesini gerçekleştirdi. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış olarak yılın ikinci çeyreğine göre ise yüzde 0,1 daraldı. Ekonomi çeyreksele bazda 9 çeyrek sonra ilk kez daralma gösterirken **sarıya** üçüncü çeyrekte büyümenin yatay kalması, dış ticaretin pozitif katkısının düşmesi ve yatırımların daralması dikkat çekti. Vatandaşın ve devletin tüketim gücü bu çeyrekte büyümenin en önemli destekçisi oldu. Ücretlilerin büyümeden aldıkları pay düşük seviyelerini sürdürürken geçen yıl üçüncü çeyreğe göre 3,5 puan geriledi ve yüzde 26,3'e indi. Ekonomistler 2022 büyümesinin yüzde 6 seviyesinde olmasını bekliyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte cari fiyatlarla 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira dolar bazında ise cari fiyatlarla 241 milyar 523 milyon dolar büyüklüğe ulaştı. Kişi başı milli gelir ise üçüncü çeyrek itibarıyla 9 bin 861 dolar olarak hesaplandı.

Harcama yönetimiyle GSYH hesabına göre üçüncü çeyrekte vatandaşın tüketimi geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 19,9 artarken bunun Türkiye ekonomisindeki büyüme katkısı 12 puan oldu. Yüksek enflasyon etkisiyle harcamalarını öne çeken ve ay sonuna kadar değer kaybı yaşamaktansa harcamaya yönelen vatandaşlar bu yıl tüm çeyreklerde ekonomik büyümeye çift haneli katkı verdi. Son çeyrekte ise vatandaşın tüketiminde de frene basılması beklentisi hakim.

Toplam yatırımlar

3 çeyrek sonra ilk kez daraldı
Devletin tüketimi ise üçüncü çeyrekte hızlandı ve yüzde 8,5 artışla 1,07 puanla büyümeye bu yılın en yüksek katkısını verdi. Seçim yılını gerilmesiyle birlikte hem bu yılın son çeyreğinde hem de 2023'ün ilk iki çeyreğinde devletin tüketim harcamalarında artış kaçınılmaz olarak görülüyor.

Toplam yatırımlar 3 çeyreğin ardından bu yıl üçüncü çeyrekte yeniden geriledi. Makine ve teçhizat yatırımlarında artış sürmesine rağmen inşaatın daralması toplam yatırımların yüzde 1,3

■ İlk 9 ayda yüzde 6,2 büyüdük

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, nitelikli ve sürdürülebilir büyüme hedefleyen Türkiye Ekonomik Modeli kapsamında uygulanan selektif kredi politikası ile ekonomide kaynakların etkin ve verimli alanlarda kullanılmasını sağladıklarını belirterek "Politikamızın olumlu sonuçlarını da almaya devam ediyoruz. İlk dokuz aylık dönemde büyüme yüzde 6,2 olmuştur. OVP'de öngördüğümüz şekilde yüzde 5 civarı büyüme ile kapatacak bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacaktır. Türkiye Ekonomik Modelimizin önemli amaçlarından biri olan ihracat ve makine-teçhizat yatırımlarının üçüncü çeyrek büyümesine katkısı toplam 4,4 yüzde puan olmuştur" dedi.

gerilemesine ve ekonomiyi 0,33 puan olumsuz etkilemesine neden oldu. İnşaatın daralmanın artışının son çeyrekte de devam etmesi beklentisi. Ancak hükümetin yeni konut projesinin etkisiyle 2023 yılında yeniden bir toparlanma gözlenmesi muhtemel.

Dış ticaretten son

7 çeyreğin en düşük katkısı
İhracat üçüncü çeyrekte yüzde 12,6 arttı ve ekonomiyi 2,9 puan katkı verdi. İthalat ise yüzde 12,2'lik artışıyla büyümeyi 2,24 puan gerilettiler. Dış ticaretin büyüme olumlu etkisi 0,66 puana kadar geriledi. Ve bu son 7 çeyreğin en düşük katkısı oldu. Dış ticaret verileri ithalattaki artışın daha hızlandığını ve dış ticaret açığının büyüdüğüne işaret ediyor. Son çeyrekte yine resesyona beklentisi ve gözlenen yavaşlamanın etkisiyle dış ticaretin büyüme pozitif etkisinin ortadan kalkması olasılığı bulunuyor. 2023 ise dış ticaretin pozitif katkısının olması için oldukça zor olacak.

Stok değişimleri bu yıl büyüme her çeyrekte aşağı çekti. İstatistik hatayı da içeren stoklardaki azalmaların büyüme üzerinde üçüncü çeyrekte de negatif etki 9,5 puan oldu. **Sanayide** yaşanan yatay seyir de stoklardaki azalmaya destekledi.

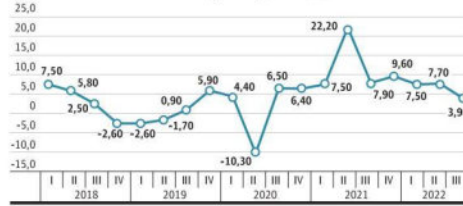
Sanayi üçüncü çeyrekte durdu

Üretim yöntemiyle GSYH hesabına göre ise ikinci çeyrekte daralan tarım sektörü yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 1,1 bile olsa büyüme gösterdi. Tarım sektörünün ekonomik büyüme olumlu katkısı ise 0,06 puan oldu. İhracatın

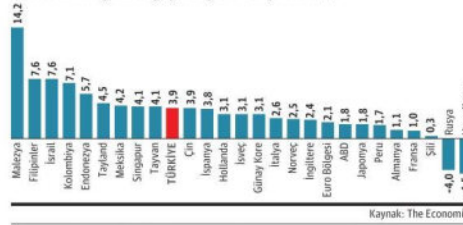
Büyüme 3. çeyrekte kim ne kadar katkı verdi

	Artış (%)	Etkisi (puan)
ÜRETİM		
Tarım	1,10	0,12
Sanayi	0,30	0,06
İmalat sanayi	1,70	0,26
İnşaat	-14,10	-0,80
Hizmetler	6,90	1,67
Bilgi-iletişim	13,90	0,43
Finans, sigorta	21,60	0,85
Gayrimenkul	4,10	0,29
İdari destek hizmet	12,60	0,61
Kamu yönetimi	7,60	0,73
Diğer hizmet	4,90	0,09
Vergi-subsansiyon	1,80	-0,19
HARCAMA		
Vatandaşın tüketimi	19,90	12,00
Devletin tüketimi	8,50	1,07
Toplam yatırımlar	-1,30	-0,33
İhracat	12,60	2,90
İthalat	12,20	-2,24
Stoklar	-	-9,50

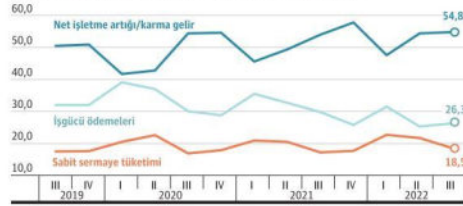
Çeyreklik dönemler itibarıyla büyüme (%)

Ülkelerde üçüncü çeyrek yıllık büyüme (%)

İşgücü ödemelerinin payında düşük seyir (%)

Finans sektörünün pozitif katkı

Finans sektörü makroihtiyatı önlemlere rağmen bu yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 21,6 büyüyü. Böylece Türkiye ekonomisindeki yüzde 3,9'luk büyümenin de 0,85 puanını karşılamayı başardı. Son çeyrekte finans sektöründe de bir yavaşlama gözlenmesi muhtemel. İdari destek hizmetleri yüzde 12,6 büyümeye 0,61 puan, kamu yönetimi ise yüzde 7,6 büyümeye 0,73 puanlık pozitif katkılarıyla dikkat çekti.

Vatandaş 3. çeyrekte nereye harcadı (milyon TL)

	Harcama	Değişim (%)
Dayanıklı mallar	2.918.741	134,6
Yarı dayanıklı mallar	285.456	1,22
Dayanaksız mallar	1.111.767	148,4
Hizmetler	1.050.424	132,1

■ REEL SEKTÖR NASIL DEĞERLENDİRİ

• **MİSAD Genel Başkanı Mahmut Asmalı:** Türkiye ekonomisi pozitif büyüme eğilimi üstte 9'uncu çeyrekte de sürdürülmüştür. Yüksek seyreden jeopolitik risklere ve yaşanan küresel ekonomiye rağmen, Türkiye ekonomisi dinamik ve esnek yapıya sahiptir. Dünya ve G20 ortalamalarının üzerinde büyümeyi başarmıştır.

• **DEİK Başkanı Nail Olpak:** Küresel risklerin ve resesyona dönüşme riskleri ortada dahi yüzde 3,9'luk büyüyen Türkiye'nin bir kez daha dünyadan pozitif ayrılmayı başardığını görüyoruz. 3. çeyrek büyüme verisi, Türkiye açısından resesyona ihtimalinin de bir hayli zayıf olduğunu destekler nitelikte.

• **İSO Başkanı Erdal Bahçoğlu:** Büyüme oranlarında, yurtdışı kaynaklı gelişmelerin büyüme oranlarına göre farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı gözlemleniyor. Nitelikli büyümenin korunması için, GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmektedir.

• **İTO Başkanı Şekib Avdagic:** Yıllık yüzde 3,9'luk büyüme, dünyadaki resesyona sinyaller karşın, ekonomimizin dinamikliğini sürdürdüğünü gösteriyor. Çeyrekten çeyreğe yatay seyir 2023 yılı için 3 ödevimizi açığa ortaya koyuyor. Üretim ve yatırımlar hız kesemeyiz.

• **ATO Başkanı Gürsel Baran:** Türkiye'nin

Yatırımlar ne kadar değişti (%)

İnşaat	-19,9
Makine teçhizat	14,3
Diğer aktifler	15,7
Üretilmiş mali olmayan aktifler	-1,3

büyüme performansını koruması, başarılığının güçlü olduğunun göstergesidir. Dünya ekonomisindeki yavaşlamanın Türkiye ekonomisine ivme kaybettirmesi kaçınılmaz görünüyor.

• **TMB Başkanı Erdal Eren:** Ekonomide büyümenin yavaşlanmasından yana inşaat sektörü 5 çeyrek üstte istedi. Sektörde 2021 yılı üçüncü çeyreğinden bu yana süre gelen daralma önemli sorunlara işaret etmektedir. Sektörde büyüme dönüş için inşaat yatırımlarında canlanmaya ve öngörülen düzeyde artan girdi maliyetlerinin yarattığı sorunun çözümüne ihtiyaç duyulmaktadır.

■ EKONOMİSTLER VERİYİ YORUMLADI

• ÜCRETLİLERİN PAYINDAKİ DÜŞÜŞ SÜRÜYOR

Piri Reis Üniversitesi Rektörü Yardımcısı Prof. Dr. Erhan Aslanoglu: Üçüncü çeyrek büyüme rakamlarının biraz altında geldi ama çok büyük sürpriz içeriyor. Dış talebe dayalı büyüme, dışarıda büyüme hızı düşüncesi ve yüksek enflasyon nedeniyle bizim rekabet gücümüz azalınca sürdürülebilir görünüyor. İhracatımıza yavaşla da artışı sürdürüyor. İthalatın çok güçlü artmaya başlanması dış ticaretin büyüme katkısı sıfıra yakın oldu. Verilerin de çok açık ortaya koyduğu gibi iç talep büyüme sarmalına dönüşüyor. Gelir dağılımı yavaşlanıyor. Yüksek enflasyona daha da bağlıyor. Toplumun bir kesimi önemli negatif faiz ortamında tasarruflarını bir kısmını tüketim için kaybediyor. Yaz aylarındaki ücret ayarlamaları talep artışı geçici katkıda bulundu. Pandemi sonrası ötelenen hizmet talebi tabii talebi tabii olarak üzere büyüme önemli katkı sağladı. Seçim öncesi iç talep para, maliye politikası ve ücret ayarlamaları ile daha da canlanabilir. Değişim oranları ve enflasyonist etkileri olacaktır. Tasarruf açığı olan bir ülke olarak iç talebe dayalı büyüme uzun süre sürdürülebilir. Değişim oranları büyümenin ise rekabetçi kurla değil, oranı sürekli artan rekabetçi kurunla sağlanmasın gerekiyor. Yatırım harcamalarındaki düşüş ve ücretlilerin toplam katma değere aldığı payın sürekli gerilemesi orta vadede büyüme dinamikleri ve sürdürülebilirliği açısından olumsuz bir tablo çıkarıyor.

• SON ÇEYREKTE BÜYÜME YÜZDE 1-2'YE DÜŞEBİLİR

Geniş Yatırım Baş Ekonomisti Serkan Gençler: GSYH büyümesindeki yavaşlamanın gelecekteki etkileri düşünülmeli. Şöyle ki, yıllık büyüme **sanayi** sektöründe ilk yarılırdaki %8,0'den %8,0'e, hizmetler (iç tüketim, dışarıya ve turizm) sektöründe ise %16,9'dan %16,9'una gerilerken, inşaat sektöründeki daralmanın da aynı süreçte %8,9'dan %14,1'e çıktı. Harcama tarafından baskılandığına, özel tüketim harcamalarındaki yıllık büyümenin %19,9'a ulaştığı dikkate alındığında, **sanayi** üretimindeki yavaşlamanın temeli olarak ihracatın kaynağıdır. Stok kullanımının bu çeyrekte de büyüme için önemli bir oranda aşağı çekti hesaplanıyor. Stok kullanımının son 8 çeyrekteki büyüme için katkı ve bu negatif etkisinin son 3 çeyrek için %10 civarında gerçekleştiği özellikle belirtmek lazım. Bunun nedeni açıklanamaz zor görünürken, bu durum büyümenin kırılmasına ilişkin istatistik hata ihtimalini de çağırıyor. İmalat PMI **edeksini** marttan beri 50 seviyesinin altında seyretmesi ve büyüme için de **PMI** tüketiminin bir süre dış talep sonucu **sanayi** üretimindeki ivme kaybının devam edebileceğine işaret ediyor. Buna göre, mevcut verilerle GSYH büyümesinin son çeyrekte %1,0-2,0 civarında kadar gerilebileceğini düşünüyorum.

• KESİTİSİZ BÜYÜME DÖNEMİ SONA ERİYOR

İş Yatırım Ekonomisti Denizler Özkan: Gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) verisi iktisadi faaliyetleri zayıflayanı teyit ediyor. Çeyreklik bazda daralmanın boyutu yatay denilebilir kadar sınırlı olsa da, GSYH endeksi salgın skandından bu yana ilk defa büyümüyor. Harcama tarafından baskılan büyüme ve ihracat, üretim tarafından baskılan **sanayi** sektörünün yavaş düşüşüne katkı yapıyor. Kredi büyümesini sınırlayan düzenlemelerin inşaat ve finans sektörlerindeki sert daralmaya katkıda bulunduğu tahmin ediliyor. Hanehalkı ve kamu tüketiminin gerilemesi, maliye ve para politikasıyla desteklenmesi harcamada ihracat ve yatırım sektörlerinde inşaat ve **sanayi** sektörlerinin daralmasını artırıyor. Merkez Bankası'nın ağustos ayından itibaren faiz indirimlerine başlamasından nedeni daha iyi anlaşılıyor. Ancak Avrupa kaynaklı dış talebin hız kayıplarında küçülmesi ve baz sektör ve şirketlerin krediyi etkinliği zorlamak mahkûmiyeti önlemlerin yetersiz kalması iktisadi faaliyeti olumsuz etkilemeye devam edecek. PMI, elektrik tüketimi ve reel kesim içinde geldiği öncü göstergeler 2022 dördüncü çeyreğinde çeyrek çeyrek daralmanın devam edeceğini ve yıllık GSYH büyümesinin %2,5'ten altına gerilebileceğine işaret ediyor. Buna rağmen ilk yarının güçlü büyümesi sayesinde Türkiye ekonomisi 2022 genelinde %5,0 büyüme kaydedecektir.

• İNŞAATTA KESKİN DÜŞÜŞ ETKİLİ OLDU

Coface Ekonomisti Seltem İyigün: Büyüme rakamları, çeyrek dönem olarak beklentilerimize yakın geldi. Yüksek enflasyona karşın yurt içi talebin ivme büyüme en yüksek katkı verdiğini yapıyor. Ancak burada asıl da olsa gerileme var. Yatırım tarafında inşaat yatırımlarındaki keskin düşüş nedeniyle büyüme negatif etki ettirdi görünüyor. Bu veri son dönem payı rühsat artışları ve konut satışlarıyla da uyumlu. Seçimlerden önce kredi genişlemesi ya da başka bir önlem ile desteklenmediği takdirde, bu sektörde iş yapma koşullarının riskli seyredeceğini düşünüyorum. Öte yandan net ihracatın katkısı da üçüncü çeyrekte oldukça düşük oldu. Bu durumun, gelecek senenin ilk yarısında, özellikle Avrupa ülkelerindeki durgunluk nedeniyle devam etmesini bekliyoruz. 2022 için büyüme beklentimiz yüzde 5,5. 2023'te ise, ekonomiyi olumsuz etkileyecek beklentilerimiz yok olmadık takdirde, büyümenin yüzde 3,5'e, cari açığı milli gelir oranının yüzde 3-3,5 arasına gerilediği, yıllık ortalamada enflasyonun ise yüzde 45-50 bandında gerçekleştiği, görece daha dengeli bir makroekonomik tablo bekliyoruz.

Üçüncü çeyrekte öncekine göre yüzde 0.1 küçülürken geçen yıla göre yüzde 3.9 büyüdük

Çalışanın payı ve yatırımlar azaldı

TÜİK'in dün yayımladığı "Dönemsel Gayrisafi Yurtiçi Hasiyla, III. Çeyrek: Temmuz-Eylül 2022" sonuçları, 'Türkiye Ekonomi Modeli' adı altında AKP iktidarı tarafından uygulamaya konan ve özellikle emekçileri yoksullaştıran politikaların olumsuz sonuçlarının büyüme üzerinde de etkisini göstermeye başladığını ortaya koydu.

Buna göre bu yılın üçüncü çeyreğinde ekonomi geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla reel yüzde 3.9 büyürken Nisan-Haziran 2022 çeyreğine kıyasla yüzde 0.1 küçüldü. Böylece ekonomi, özellikle dış talebin katkısının yavaşlamasıyla çeyreksel bazda dokuz çeyrek sonra ilk kez küçüldü. GSYH üçüncü çeyrekte cari fiyatlarla 4.6 trilyon lira, dolar bazında 241.5 milyar dolar oldu. Yılın ilk dokuz ayında ise reel büyüme yüzde 6.2 oldu.

Ayrıca 2022 yılının üçüncü çey-

Temmuz-Eylül 2022'de işgücünün "milli gelir"den aldığı pay yüzde 26.3'e düştü.

Bu oran geçen yıl yüzde 29.5'ti. Yatırım harcamaları da yüzde 1.3 azaldı

reğine sektörel olarak bakıldığında, geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla tarım yüzde 1, sanayi yüzde 0.3, hizmetler yüzde 6.9 büyürken, inşaat yüzde 14.1 küçüldü. Hizmetler kapsamında yer alan finans (bankacılık) da yüzde 21.6 büyüdü.

Devlet harcadı!

Verilere harcamalar açısından bakıldığında ise Türkiye'de yaşanan yüksek enflasyon ortamı nedeniyle ücretini ve birikimlerini korumak isteyen yurttaşın (yerleşik hanehalkı) tüketim harcamalarının halen güçlü olduğu görüldü.

Üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı dönemine kıyasla tüketicinin tüketim harcamalarında reel artış yüzde 19.9 oldu. Devletin nihai tüketim harcamaları da yüzde 8.5 arttı. Buna karşın ekonomideki belirsizlik yatırım harcamalarını (gayrisafi sabit sermaye oluşumu) azalttı. İlk iki çeyrekte artan bu tür harcamalar üçüncü çeyrekte reel olarak yüzde 1.3 azaldı.

Uygulanan ekonomi politikalarının emekçilerin üzerindeki olumsuz etkisini gösteren en önemli sonuçlar ise işgücü ödemelerinin "milli gelir"deki payını gösteren veriler oldu.

Buna göre işgücü ödemelerinin cari fiyatlarla gayrisafi katma değer içindeki payı yüzde 26.3'e düştü. Bu oran geçen yılın aynı çeyreğinde yüzde 29.5'ti. Sermayenin payı ise yüzde 54.1'den yüzde 54.8'e yükseldi. • **Ekonomi Servisi**

'Sanayi gücünün artması gerekli'

■ **Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati:** Büyümemize iç ve dış talep 7 çeyrek pozitif katkı verirken ve 9 çeyrek kesintisiz büyüme sürecimiz devam etmektedir.

■ **Prof. Dr. Eriç Yeldan:** TÜİK'ten eşitsizliğin göstergeleri: İşgücü ödemeleri (ücretler), 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 96.2, net işletme artışı (kâr) ise yüzde 123 arttı.

■ **İstanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçıvan:** Bir ivme kaybı olduğunu gözlemliyoruz. Nitelikli büyümenin korunması için, GSYİH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz."

EYT faturasasının dalga boyu çok yüksek: 300-700 milyar TL

Başta **TOBB** olmak üzere iş dünyası EYT'de 'kademeli geçiş' ve 'uygun koşullu kıdem tazminatı kredisi' öneriyor. Zaten finansmana erişim sıkıntısı yaşanan iş dünyası, nitelikli emek kaybı, işsizlikte patlama gibi sonuçları da engelleyecek sürdürülebilir bir süreç yönetimi talep ediyor.

LeventAKBAY

2023 yılında uygulamaya girmek üzere hazırlıkları sürdürülen EYT düzenlemesinin gerek özel sektöre, gerek kamuya getireceği yükler iş dünyası tarafından 'sürdürülebilir' bulunmadı. **TOBB** ile Çalışma Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nun bir araya gelecek ele alacağı 'EYT faturasası' sorunu, sürecin toplam faturasasının asgari 300 milyar liradan başlaması, çeşitli olasılıklara göre 700 milyar TL'ye kadar çıkması taraflarda ürküntü yarattı.

İş dünyası, EYT sorununun sadece özel sektör açısından değil, sosyal güvenlik açıklarının artacak olması nedeniyle kamu finansmanı açısından da, hem 'geri adım' hem 'sürdürülemez' olduğu görüşünde. Bu açıdan sosyal güvenlik kurumlarının aktüeryal dengesinin bozulması kaçınılmaz. Artan açığın finansmanı için bütçe kaynaklarının kullanılacak olması, son kertede finansmanın artacak vergilerle sağlanmasını kaçınılmaz kılıyor. Sorunun tekrar ele alınması için planlanan **TOBB** ile Çalışma Bakanlığı arasında görüşme günü netleştirilmedi. Bu arada **TOBB** tarafından hazırlanan öneriler raporunda rakamsal olarak bir maliyet belirtildi. Çünkü EYT ile ortaya çıkacak kıdem tazminatı yükü; ücret farklılıkları, çalışma süreleri, emekli olacaklar arasındaki kadın erkek sayısı farklılıkları nedeniyle çok fazla değişkene bağlı.

Bir kez daha hesaplanacak

Çalışma Bakanı ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yaptığı açıklamada, uygulamadan yararlanacak çalışan sayısının 2023 açısından sınırlı belirlemiş: "Şu anda yaş şartını kaldırarak prim gün sayısı ve hizmet süresi tutan yaklaşık 1,5 milyon kişi var" yapmıştı. Ancak bu tahmin 2023 son-

rasını içermediği için yıllara dayalı maliyet de netleşmedi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nun Haziran 2022 itibarı ile 1,5 milyon çalışanın kapsayacağını açıkladığı kesin sayısı yıl sonu itibarıyla bir kez daha hesaplanacak. EYT'ilerin tamamı asgari ücretli olsa bile yüzde 50'lik ücret artışı ile toplam kıdem tazminatı faturasası 288 milyar TL'yi buluyor. Bu kapsamdaki çalışanların yüzde 87'si özel sektörde. Dolayısıyla kıdem tazminatı yükünün yüzde 13'ü kamuda kalacak.

Buna rağmen 1,5 milyon çalışanın yüzde 40'ının asgari ücret düzeyinden daha fazla ücret aldığı biliniyor. Bu da özel sektör açısından kıdem tazminatı yükünü artıran bir unsur olarak devreye giriyor.

EYT sorunu 2023 yılı başında 1,5 milyon kişi ile sınırlı görünse de, 5 yıllık bir süreçte bu çalışmadan yararlanarak emekli olacakların sayısı 4,5 milyon kişi olarak hesaplanıyor. Bu görüş **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Ensal Bahçevan** tarafından da **İSO**'nun son Meclis toplantısında dile getirildi. Bu durumda EYT faturasası bugünkü fiyatlar üzerinden 3 kat daha artıyor olacak. Bu nedenle EYT tek kezlik değil yıllara sarı etkilerde bulunarak iş dünyası açısından ek maliyetler yaratacak.

Kadın ve erkeklerde durum

EYT'li kadınların tamamı 20 yıllık sigortalılık süresini doldurdu. EYT'li erkeklerin tamamı ise 8 Eylül 2024 tarihinde 25 yıllık sigortalılık süresini dolduracak. Yaş şartının EYT'iler için tümüyle kaldırılması halinde 8 Eylül 1999 öncesi çalışmaya başlayıp da prim gününü doldurmuş olanların tamamı 2024 yılına kadar emeklilik hakkı elde edebilecek. 2024 yılından sonraya sadece prim günü 5000'den az olanlar kalacak. Bunlardan prim günü 3600 ile 5000 arasında olan kadınlar 50, erkekler 55 yaşında emekli olacak.

EYT'de iş dünyasının 5 temel beklentisi

Sorunun çözümü için iş dünyasının 5 ana başlıkta toplanan beklentileri var. 1-EYT kapsamında ödenecek kıdem tazminatları için uzun vadeli, düşük faizli, başta KOBİ'ler olmak üzere isteyen işletmelerin yararlanabileceği kredi sağlanması. 2-EYT kapsamında çalışanların emeklilik sonrasında da istihdamlarına devam edebilmesini sağlayacak teşvikler. Emekliliğe rağmen işe devam için emekli aylığı bağlanması için 'işten ayrılma' şartının kaldırılması. Böylelikle 'deneyimli çalışan' kaybının önlenmesi. 3-Emekli olup da işe devam edenlerin prim yükünün düşürülmesi. 4-Çalışanların işten ayrılması sebebiyle istihdam teşviklerinde meydana gelecek kayıpların önlenmesi. 5-EYT nedeniyle işten ayrılacak olanlar için makul bir ihbar süresi getirilmesi. Emeklilik hakkı veren yasaların yürürlüğe girmesi için geçiş süresi olması. İlk aşamada işsiz olanların emekli edilmesi.

ASGARI ÜCRETE 2023 ZAMMI LÖNÇESİNDE...

10 YIL ÇALIŞAN NE KADAR KIDEM TAZMİNATI ALIR?	15 YIL ÇALIŞAN NE KADAR KIDEM TAZMİNATI ALIR?	20 YIL ÇALIŞAN NE KADAR KIDEM TAZMİNATI ALIR?
Asgari ücretli: 64 bin 219 TL	Asgari ücretli: 96 bin 328 TL	Asgari ücretli: 128 bin 438 TL
8000 TL ücret: 79 bin 393 TL	8000 TL ücret: 119 bin 89 TL	8000 TL ücret: 158 bin 786 TL
10 bin TL ücret: 99 bin 241 TL	10 bin TL ücret: 148 bin 862 TL	10 bin TL ücret: 198 bin 482 TL
15 bin 371 üstü ücret: 152 bin 547 TL	15 bin 371 üstü ücret: 228 bin 821 TL	15 bin 371 üstü ücret: 305 bin 95 TL

Kıdem tazminatı tavan fiyatı ne kadar?

Kıdem tazminatı, kişinin çalışmış olduğu bir şirkette her bir yıla karşılık olarak işçiyi çalıştığı yıl kadar toplu olarak ödenen tazminattır. Haziran ayı enflasyon oranlarının açıklanması sonrasında asgari ücrete gelen ara zam ile kıdem tazminatı tavan ücreti de değişti. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından imzalanan genelge sonrasında Temmuz-Aralık 2022'de Kıdem Tazminatı tavanı 15 bin 371 lira 40 kuruş oldu. (Not: İhbar tazminatı, izin hakları ve yan haklar hesaplanmamıştır)

Kıdem tazminatı hesaplama...

Kıdem tazminatı tavanının yükselmesi birlikte, çalışanların alacağı tazminattar da arttı. SGK brütü 15 bin 371 liranın üzerinde olan tüm çalışanlar tavan rakamdan faydalanabilecek. Buna göre; 10 yıl çalışmış bir kişi işten çıkarılırsa, alacağı kıdem tazminatı 153 bin 714 lira olacak. Herhangi bir iş sözleşmesinin kıdem tazminatını gerektiren bir nedenle feshi durumunda, çalışan her tam yıl için 30 günlük brüt ücret tutarında kıdem tazminatı ödenmektedir. Bir yıldan artan süreler de oranlanarak hesaplama dahil edilmektedir.

Hangi durumlarda kıdem tazminatı alınır

Çalışan işveren tarafından işten çıkarılmış olması gerekiyor. Çalışanın kendi isteğiyle ayrıldığı durumlarda kıdem tazminatı alınmaz. Çalışanın kıdem tazminatı alabilmesi için işyerinde 1 yıllık çalışma süresini doldurması gerekiyor. Erkeklerde askerlik, kadınlarda evlilik nedeniyle işten ayrılma halinde kıdem tazminatı alınmaz. Çalışan, emekli olduğunda kıdem tazminatını alamaz.

Yıllık bazda büyüme %3,9 çeyreklik daralma %0,1

Erdoğan: 2022'yi rekor düzeyde kapatarak 2023'e iyi bir giriş yapacağız

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bu yılın üçüncü çeyrek büyüme rakamlarına ilişkin, "Resesyon endişesinin arttığı dönemde Türkiye'nin büyümesini sürdürmesi kıymetlidir. İnşallah, 2022'yi rekor düzeyde kapatarak, 2023'e iyi bir giriş yapacağız" dedi.

Nebati: Bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, "Orta Vadeli Program (2023-2025)'de öngördüğümüz şekilde yüzde 5 civarı büyüme ile kapatarak bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız." dedi. Bakan Nebati şu ifadeleri kullandı: "Uyguladığımız politikalarla; zorlu küresel koşullara rağmen ülkemiz yatırımda, istihdamda, üretimde ve ihracatta pozitif ayrışmaya devam etmektedir."

TÜİK üçüncü çeyrek verilerine göre, Türkiye ekonomisi çeyreklik bazda yüzde 0,1 daralırken yıllık bazda yüzde 3,9 büyüdü. Böylece ekonomi 9 çeyrek sonra daraldı.

Baş tarafı birinci sayfada

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 120,5 artarak 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'nin üçüncü çeyrek değeri cari fiyatlarla 241 milyar 523 milyon dolar olarak hesaplandı.

Finans sektöründen büyümeye katkı

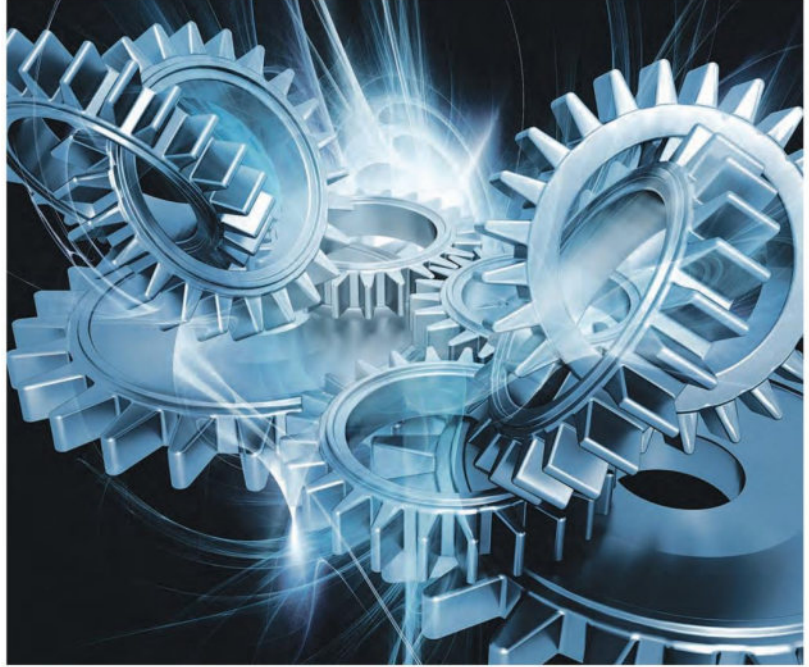
Yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla zincirlenmiş hacim endeksi olarak finans ve sigorta faaliyetleri yüzde 21,6, bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 13,9, mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 12,6, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yüzde 7,6, hizmet faaliyetleri yüzde 6,9, diğer hizmet faaliyetleri yüzde 4,9, gayrimenkul faaliyetleri yüzde 4,1, tarım, ormancılık ve balıkçılık yüzde 1,1 ve sanayi yüzde 0,3 arttı. İnşaat sektörü ise yüzde 14,1 azaldı.

Tüketim harcamaları yüzde 19,9 arttı

Yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları, üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 19,9 yükseldi. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 8,5 artarken gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 1,3 azalış kaydetti. Mal ve hizmet ihracatı, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 12,6, ithalatı da yüzde 12,2 yükseldi.

İş gücü ödemelerinde yüzde 96,2 artış

İş gücü ödemelerinde söz konusu dönemde yüzde 96,2, net işletme artışı/karma gelir yüzde 123 artış gösterdi. İş gücü ödemelerinin cari fiyatlarla gayrisafi katma değer içindeki payı geçen yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 29,5 iken 2022'de yüzde 26,3 oldu. Net işletme artışı/karma gelirinin payı ise yüzde 54,1 iken yüzde 54,8'e çıktı.

Olpak: Türkiye pozitif ayrışarak gücünü gösterdi

DEİK Başkanı Nallı Olpak, küresel risklerin ve resesyonun konusundaki bir ekonomik ortamda Türkiye'nin dünyadan pozitif ayrışmaya başladığını belirterek "Büyüme verisi, Türkiye açısından resesyon ihtimalinin de bir hayli zayıf olduğunu destekler nitelikte. Veri, 2022 yılı büyümesinin yüzde 5 civarlarında gerçekleşmesinin mümkün olduğunu gösteriyor. Ekonomimiz, küresel çalkantıların ve risklerin arttığı bu dönemde dahi pozitif ayrışarak gücünü gösterdi" diye konuştu.

Bahçivan: Sanayi büyümesinin payı artmalı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, sanayiden ve sanayi ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemlediklerini belirtti. Bahçivan, "Bu ivme kaybını, özellikle İSO Türkiye İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de açıkça görmekteyiz. Nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerekiyor" dedi.

Baran: Zorluklara rağmen büyüme korundu

Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran, küresel ekonomide büyümelerin yavaşladığı, resesyon tehlikesinin sürdüğünü gösteriyor" ifadesini kullandı. Avdagiç, "Çeyrekte büyüme yatay seyir, 2023 yılı için 3 ödevimizi açıkça ortaya koyuyor. Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz. 2023 için ihracatta pazar ve ürün çeşitlendirme faaliyetleri olmazsa olmazımız. Hizmetler sektöründe yeniden atak başlatma zamanı" dedi.

Avdagiç: 2023 yılı için 3 ödevimiz var

İTO Başkanı Şekitli Avdagiç, "Yıllık yüzde 3,9'luk büyüme, dünyadaki resesyon sinyallerine karşın ekonomimizin dinamizmini sürdürdüğünü gösteriyor" ifadesini kullandı. Avdagiç, "Çeyrekte büyüme yatay seyir, 2023 yılı için 3 ödevimizi açıkça ortaya koyuyor. Üretim ve yatırımdan hız kesemeyiz. 2023 için ihracatta pazar ve ürün çeşitlendirme faaliyetleri olmazsa olmazımız. Hizmetler sektöründe yeniden atak başlatma zamanı" dedi.

Stagflasyon nedir?

STAGFLASYON, stagnasyon (durgunluk) ve enflasyonun aynı zamanda görüldüğü durumu ifade eder. Ekonomide stagflasyon olduğu dönemlerde piyasa durgundur ve fiyatlar yükselmiştir. Stagflasyon zamanlarında durgunluk ve fiyatlardaki yükselişi işsizlik oranındaki artış takip eder.

TÜİK: TÜRKİYE EKONOMİSİ 9 ÇEYREK SONRA KÜÇÜLDÜ

KAYNAK: TÜİK

GSYH içinde en düşük büyüme sanayide

Faaliyet alanı	Büyüme Oranı (%)
Finans ve sigorta faaliyetleri	21,6
Bilgi ve iletişim faaliyetleri	13,9
Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	12,6
Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	7,6
Hizmet faaliyetleri	6,9
Diğer hizmet faaliyetleri	4,9
Gayrimenkul faaliyetleri	4,1
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	1,1
Sanayi	0,3

Türkiye adım adım stagflasyona mı gidiyor? ÜLKE OLARAK 'DARALDIK'

Erdoğan hükümetinin, 'bütün dünya küçülürken biz büyüyoruz' diye övündüğü büyüme verileri TÜİK'e göre yavaşlamaya başladı. Büyüme ve ihracatta tıkanma belirtileri, Türkiye ekonomisinde 'stagflasyon' tartışmalarını gündeme taşıdı

SELMA BEKTAŞ

DOKUZ çeyrek üstü üstü büyüyen Türkiye ekonomisi, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde ilk kez bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 daraldı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Dönemsel Gayrisafi Yurt

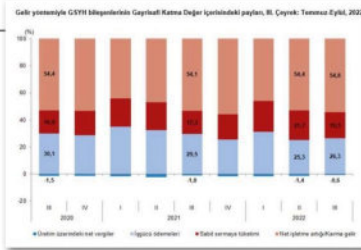
içi Hasıla, 3. Çeyrek: Temmuz-Eylül 2022 sonuçlarını açıkladı. TÜİK'in verilerine göre ülke ekonomisi yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 daralarak yüzde 3,9 büyüdü.

2022'nin ilk çeyreğinde yüzde 7,3 büyüyen Türkiye ekonomisi, ikinci çeyrekte ise yüzde 7,6 büyümüştü.

Ekonomistlere göre, küresel çaptaki yüksek enflasyon ve resesyon nedeniyle Türkiye 2022 yılını yüzde 5 seviyesinde bir büyüme ile kapatabilir.

TÜKETİM ARTTI YATIRIM AZALDI

Vatandaşın ve devletin tüketim eğilimi, ekonominin geçen yılın aynı çeyreğine göre

yüzde 3,9 büyümesini sırladı yorumlarına neden oldu.

Buna göre yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları üçüncü çeyrekte yüzde 19,9 büyürken yatırımdaki büyümenin göstergesi olan gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 1,3 düştü. Devletin nihai tüketim harcamaları yıllık yüzde 8,5, mal ve hizmet ihracatı yüzde 12,6 ithalat ise yüzde 12,2 artış gösterdi.

Prof. Dr. Serap Durusoy'a göre bu büyüme "enflasyonist bir büyüme" ve sağlıklı değil. Hükümetin son bir yıldır yeni bir model de-

nediğini anlatan Durusoy, tüm resmi verileri değerlendirdiğimizde Türkiye'nin adım adım stagflasyona doğru ilerlediğinin görüldüğünü ifade etti. Durusoy şunları söyledi: "Ana dayanağı büyüme ve ihracat olan bu yeni

model enflasyon önlenemez noktada, gelir dağılımı adaletsizliği had safhada, düşük politika faizine rağmen yatırım iştahı yok. Bütün bu resmi verilere 'stagflasyon mu' dediriyor."

VERİLER NE SÖYLÜYOR?

Uzmanlara göre, büyüme rakamları inşaat sektöründe ciddi bir daralma olduğunu ortaya koyuyor. Sanayide üçüncü çeyrekte büyümenin yatay kalması ve dış talepteki daralma nedeniyle dış ticaretin büyüme üzerindeki pozitif katkısı da üçüncü çeyrekte azaldı. İmalat sanayinde daralma PMI verilerinde de görülüyor. İhracatta ekim ayındaki yüzde 3 artış çok sınırlı bir büyüme olarak kaldı. Kasım ayında da ihracatın azalması bekleniyor. Çünkü dış pazarlarda resesyon var ve ihracatçı için kur yetersiz.

'2022'yi rekor büyümeyle kapattık, 2023'e iyi bir giriş bekliyoruz'

DÜN TBMM Grup Toplantısında konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe göre daralma olmasına rağmen büyümeden memnun.

Erdoğan, "Bugün üçüncü çeyrek büyümesi yüzde 3,9 olarak açıklanırken, ikinci çeyrek de yüzde 7,7 olarak yukarı doğru revize edildi. Küresel düzeyde resesyon endişesinin

giderek arttığı dönemde Türkiye'nin büyümesini sürdürmesi çok kıymetlidir. İnşallah 2022'yi dünyaya göre, rekor bir düzeyde kapatarak 2023'e iyi bir giriş yapacağız" dedi.

Emeğin milli gelirden aldığı pay azalıyor!

TÜİK verileri, çalışanların yılın üçüncü çeyreğinde de büyümeden aldığı payın giderek düştüğünü ortaya koydu.

2020 üçüncü çeyrekte yüzde 30,1 olan işgücü

ödemelerinin yurtiçi hasıla içindeki payı 2022 üçüncü çeyrekte yüzde 26,3'e kadar düştü. Ücretlilerin büyümeden aldığı pay geçen yılın üçüncü çeyreğine göre ise 3,5 puan geriledi.

Nebati: Türkiye modeli olumlu sonuçlar veriyor

HAZİNE ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, ekonominin 2022 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 3,9 büyüdüğünü belirterek, "Böylece ilk dokuz aylık dönemde büyüme yüzde 6,2 olmuştur. Orta Vadeli Program'da (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yüzde 5 civarı büyüme

ile kapatarak bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız" dedi. Nebati, "Uyguladığımız politikalarla; zorlu küresel koşullara rağmen ülkemiz yatırımda, istihdamda, üretimde ve ihracatta pozitif ayrılmaya devam etmektedir. Üçüncü çeyrekte işsizlik oranı yüzde 10'a gerilemiştir" dedi.

İş dünyasına göre büyüme verileri 'iyimser ve dinamik'

● İstanbul Sanayi Odası

Başkanı Erdal Bahçivan: "Bir ivme kaybı olmasına karşın veriler Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesidir."

● İstanbul Ticaret Odası

Başkanı Şekib Avdagiç: "Yıllık yüzde 3,9'luk büyüme, dünyadaki resesyon sinyallerine karşın ekonomimizin dinamizmini sürdürdüğünü gösteriyor."

● Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği

Genel Başkanı Mahmut Asmal: "Gelişmiş ülkelerde reses-

yon senaryolarının konuşulduğu böylesi zorlu bir ortamda ekonomimizin büyüme devam etmesi, Türkiye'nin dış şoklara karşı bağımsızlığını ne denli güçlendirdiğinin bir ispatıdır."

● Ankara Ticaret Odası

Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran: "Küresel ekonomide büyümenin yavaşladığı, resesyon tehlikesinin sürdüğünü bu dönemde Türkiye'nin büyüme performansını koruması, bağımsızlığının güçlü olduğunun göstergesidir."

İSO Başkanı Bahçivan: İvme kaybı var

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, yaptığı yazılı açıklamada, üçüncü çeyrek büyüme verilerini değerlendirdi.

Son dönemlerde sanayiden ve sanayi ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere, farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemlediklerini belirten

Bahçivan, şunları kaydetti:

“Bu ivme kaybını, özellikle İSO Türkiye İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde sanayi büyümesinin

payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Ayrıca, bu olumsuz dönemde bile sanayimizin yatırım ihtiyacının ve sanayimizin yatırım motivasyonunun hala oldukça yüksek olduğunu hatırlatmak istiyorum. Böylesine kıymetli bir iklim şansını ve fırsatını, ülkemizin geleceğine yönelik olarak olumlu değerlendirmemiz gerektiğini özellikle vurguluyorum.” (AA)

Sermayeye şişti halk fakirleşti

Büyüme öyküsü de patladı. Ekonomi 9 çeyrek sonra daraldı, yıllık büyüme hız kesti. Ücretlilerin milli gelirden aldığı pay %26,3'e düşerken sermayenin payı %54,8'e çıktı

PATRON BÜYÜYOR

TÜİK rakamlarına göre ekonomi yılın üçüncü çeyreğinde pandemi sonrasında en yavaş büyümeyi kaydetti. Ekonomi 9 çeyrek sonra ilk kez daralma göstererek bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 küçüldü. Emek kesiminin milli gelirden aldığı pay geçen yılın üçüncü çeyreğine göre 3,5 puan geriledi ve yüzde 26,3'e indi. Sermayenin payı ikinci çeyrekte yüzde 54,1 iken üçüncü çeyrekte 54,8 oldu.

KAZANAN DEĞİŞMEDİ

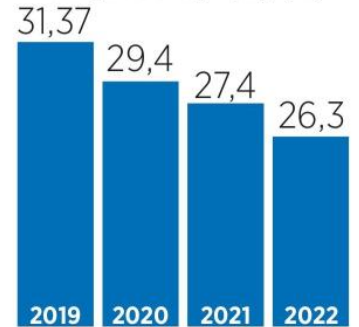
Yüksek enflasyon nedeniyle yurttaşın harcamalarını öne çekmesi tüketiminin büyümeye katkısını artıran faktör oldu. Ekonomik büyümenin ana kaynağı yurttaşın kendisi denilebilir. Bununla birlikte sanayi sektörü üçüncü çeyrekte adeta durdu. İnşaat sektörü yüzde 14,1 daraldı. En büyük kazanan ise finansal sermaye oldu. Finans sektörü bu yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 21,6 büyüdü. **8-9'da**

Açlık sınırı 1 ayda tam 361 lira arttı

Türk-İş araştırmasının kasım ayı sonucuna göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı olan açlık sınırı 7 bin 786 TL hesaplandı. Bekâr bir çalışanın yaşama maliyeti 10 bin 171 lira oldu.

Yıllara göre emeğin payı (%)

Ekono emekç

İktidarın 'büyüme' odaklı modeli bir kez daha çuvalla ekonomi 9 dönem sonra ilk kez daraldı, yıllık büyüme 3,9 oldu. Ne var ki bu artış üretimden değil tüket

TÜRKİYE ekonomisi yılın üçüncü çeyreğinde pandemi sonrasında en yavaş büyüme kaydetti. TÜİK yılın üçüncü çeyreğine yönelik büyüme verilerini açıkladı. Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) Temmuz-Eylül döneminde yüzde 3,9 arttı. Ekonomi 9 çeyrek sonra ilk kez daralma göstererek bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 küçüldü. Yavaşlamanın dördüncü çeyrekte de devam etmesi bekleniyor.

Yüzde 3,9'luk büyümekten işçiler, ücretli çalışanlar, emekliler payına düşeni alamadı. Gelir dağılımındaki bozulma üçüncü çeyrekte de dikkat çekti. Temmuz ayındaki ücret artışlarına rağmen emek gelirinin milli gelirden aldığı pay ikinci çeyreğe göre yalnızca 1 puan arttı. Ancak geçen yıllara göre eme-

ğin aldığı pay oldukça düşük seviyede kalmaya devam ediyor. Emek kesiminin milli gelirden aldığı pay geçen yılın üçüncü çeyreğine göre 3,5 puan geriledi ve yüzde 26,3'te indi. Bu oran 2020 yılında yüzde 30,1'di.

Sermaye kesiminin payı ise yine yükselişte. Sermayenin payı ikinci çeyrekte yüzde 54,1 iken üçüncü çeyrekte 54,8 oldu.

Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira dolar bazında ise 241 milyar 523 milyon dolar büyüklüğe ulaştı. Kişi başı milli gelir ise üçüncü çeyrek itibarıyla 9 bin 861 dolar olarak hesaplandı.

Üçüncü çeyrekteki yüzde 3,9'luk büyümeye en büyük katkı tüketimden geldi. Hanehalkı tüketimi geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 19,9 artarken bunun ülke ekonomisindeki

AÇLIK SINIRI BİR AYD Daha çok

Alım gücündeki hızlı düşüş nedeniyle ücretlilerin eline lira olurken bekâr bir çalışanın yaşama maliyeti 10 bin 1

Yüksek enflasyon halkın yaşama maliyetini arttırmaya devam ediyor. Başta gıda olmak üzere temel mal ve hizmetlerde devam eden fiyat artışları karşısında satın alma gücü giderek geriliyor, sosyal adaletsizlik artıyor, gelir dağılımı bozuluyor. Türk-İş'in kasım ayına ilişkin açlık ve yoksulluk sınırı araştırmasına göre 12 aylık mutfak enflasyonu yüzde 137 oldu.

Türk-İş araştırmasının kasım ayı sonucuna göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli

beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı olan açlık sınırı 7 bin 786 TL olarak hesaplandı. Gıda harcaması ile giyim, konut, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplamı olan yoksulluk sınırı 25 bin 364 TL'ye, bekâr bir çalışanın 'yaşama maliyeti' ise aylık 10 bin 171 TL'ye yükseldi.

Türk-İş'te yapılan açıklamada yurttaşın gelecekteki ihtiyaçları için borçlanılarak tüketimlerinin sürekli öne çektiği belirtildi. Bu

Ekonomi büyüyor Fiyatlar hissetmiyor

di. TÜİK verilerine göre enflasyon hızla artıyor ve hız keserek yüzde 12'ye ulaşarak rekor kırdı. Üretimde ise hız keserek yüzde 12'ye ulaşarak rekor kırdı.

büyümeye katkısı 12 puan oldu. Yüksek enflasyon nedeniyle yurttaşın harcamalarını öne çekmesi tüketimin büyümeye katkısını artıran faktör oldu.

Bu dönemde devletin nihai tüketim harcamaları da dikkat çekti. Devlet tüketiminde son yıllarda en yüksek artış yaşandı. Bu kalemden yüzde 8,5'lik artış kaydedildi.

Yatırım büyümesinin göstergesi olan gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 1,3 azaldı.

Son çeyrekte ise alım gücünün azalmasının da etkisiyle hanehalkı tüketimin yavaşlaması bekleniyor. Ancak seçim dönemiyle birlikte devletin harcamalarındaki artışın da hızlanması tahmin ediliyor.

SANAYİ DURDU

Üretim yöntemiyle GSYH hesabına göre sanayi sektörü üçüncü

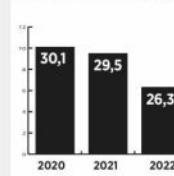
çeyrekte adeta durdu. Geçen yıla göre yüzde 0,3 büyüme gösteren sanayi sektörünün ekonomik büyümeye katkısı sınırlı kaldı. İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde sanayi büyümesinin payının artırılması gerektiğini bildirdi. Bahçivan, açıklamasında "İvme kaybını, özellikle İSİ Türkiye İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz" ifadelerini kullandı.

İNŞAAT DARALDI

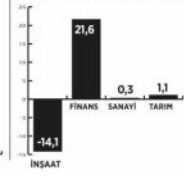
İnşaat sektöründeki küçülme de hızla devam ediyor. Üçüncü çeyrekte yüzde 14,1 daralan inşaat sektörünün büyümeye olumsuz katkı yaptı.

Türkiye Mühendisler Birliği (TMB) Başkanı Erdal Eren,

ÜCRETLİLERİN BÜYÜMEYEN ALDIĞI PAY (%)

SEKTÖRLERE GÖRE BÜYÜME ORANLARI (%)

yaptığı yazılı açıklamada inşaat sektörünün 5 çeyrek üst üste daraldığına işaret ederek, "Sektörde büyümeye dönüş için inşaat yatırımlarında canlanmaya ve kronik hal almış girdi maliyetlerinde artış sorununun çözümüne ihtiyaç duyulmaktadır" ifadesini kullandı. Öte yandan "Yeni Ekonomi

Modeli"nin en büyük kazananı ise finansal sermaye oldu. Son bir yılda bankacılık sektörünün kârları büyümüş bir oranda artarken finans sektörü makro-ihiyati önlemlere rağmen bu yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 21,6 büyütü. **Ekonomi Servisi**

Alım gücünün erimesi tüketiciyi ikinci ele yönlendirdi. Tüketici elektronikten giyimde farklı alanlardaki ihtiyaçlarını eski ürünleri tamir ederek karşılama yolunu seçti.

Depo Photos

361 LİRA ARTARAK 7 BİN 786 TL'YE ÇIKTI Yoksulluğa yoksullaşıyoruz

geçen para temel harcamalara bile yetmez hale geldi. Dört kişilik bir aile için açlık sınırı kasımda 7 bin 786 71 lira olarak hesaplandı. Yoksulluk sınırı ise kasım ayında asgari ücretin 5 katına çıkarak 25 bin 364 lira oldu

durum yurttaşın daha fazla tüketimi ve fiyatlar üzerinde daha fazla yukarı yönlü baskın olduğu bir kısır döngüye neden oluyor. Ekonomik büyümede kısa vadede artış sağlansa bile bu büyümenin sürdürülebilir ve kapsayıcı olması mümkün görülüyor.

Alım gücündeki hızla devam eden düşüş karşısında, ücretlilerin ellerine geçen para temel harcamalarına bile yetmezken tasarruf ve yatırım yapmak neredeyse imkânsız hale geliyor. Gıdada bile daha az adetli ve sık

alışveriş yapılıyor. Haneye girmesi gereken gelir ile "insan onuruna yakışır bir harcama için" yapılması gerekli tutar arasındaki fark giderek açılıyor.

Dört kişilik bir ailenin sadece mutfak harcaması için yapması gereken zorunlu harcama tutarı geçen aya göre 361 lira artış gösterdi. Yılı başına göre ise bu tutar 3 bin 689 liraya ulaştı.

YOKSULLUĞUN DEVAMI

Ücret artışlarına ilişkin değerlendirilmelere yer verilen

açıklamada "İçinde bulunulan geçim şartlarını dikkate almadan, aşırı ücret gelirlerini resmi enflasyon oranında ve kısmen biraz üzerinde artırmak mevcut yoksulluğun devamı anlamındadır. Öncelikle yapılması gereken, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) tanımladığı "insan onuruna yakışır" bir ücret geliri seviyesi belirlemektir. Enflasyona karşı korunması ve refah payı eklenmesi gereken gelir düzeyi belirlenen bu tutar kabul edilmelidir" ifadelerine yer verildi.

Gıda fiyatlarındaki aylık artış (%)

SÜT %8	PEYNİR: %12
ZEYTİN YAĞI %7	TEREYAĞ %9
KUZU ETİ: %6	

Ekonomi tökezledi

Bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 7.5, ikinci çeyreğinde yüzde 7.7 büyüyen Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte tökezledi. Temmuz-Eylül dönemini kapsayan bu çeyrekte ekonomi yüzde 3.9 büyüme kaydetti. Büyümenin tökezlemesinde **sanayide** yaşanan sorunlar etkili oldu. **Sanayi** üretimi yerinde saydı

RECEP BAHAR / İSTANBUL

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu yılın üçüncü çeyreğine (Temmuz-Eylül) ilişkin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Verilere göre, GSYH tahmini, zincirlenmiş hacim endeksi olarak, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı döneminde göre yüzde 3.9 artış gösterdi. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, bir önceki çeyreğe göre yüzde 0.1 azaldı. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 3.6 artış gösterdi. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH tahmini, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 120.5 artarak 4 trilyon 258 milyar 168 milyon lira olarak gerçekleşti. GSYH'nin üçüncü çeyrek değeri cari fiyatlarla 241 milyar 523 milyon dolar olarak hesaplandı.

Finans uçu inşaat çöktü!

GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla zincirlenmiş hacim endeksi olarak finans (bankacılık) ve sigorta faaliyetleri yüzde 21.6; bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 13.9; mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri

Bahçivan: Büyümede ivme kaybı var

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, üçüncü çeyrek büyüme verilerine ilişkin olarak son dönemlerde **sanayiden** ve **sanayi** ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemlendiğine işaret eder-

yüzde 12.6; kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yüzde 7.6; hizmet faaliyetleri yüzde 6.9; diğer hizmet faaliyetleri yüz-

rek, "Bu ivme kaybını, özellikle **ISO Türkiye** İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamiklerinin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için, GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Ayrıca bu olumsuz dönemde bile, **sanayimizin** yatırım ihtiyacının ve **sanayicimizin** yatırım motivasyonunun hala oldukça yüksek olduğunu hatırlatmak istiyoruz" dedi.

de 4.9; gayrimenkul faaliyetleri yüzde 4.1; tarım, ormancılık ve balıkçılık yüzde 1.1 ve **sanayi** yüzde 0.3 arttı. İnşaat sektörü ise yüzde 14.1

azaldı. Önceki çeyreklerde olduğu gibi büyümeyi Kur Korumalı Mevduat'ın (KKM) katkısıyla bankacılık hareketlendirirken, üçüncü çeyrekte **sanayinin** büyümeye katkısı olmadı. İnşaat sektörü ise büyüme rakamını aşağı çekti.

Hane halkı tüketim harcamaları arttı

Yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 19.9 yükseldi. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 8.5 artarken, gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 1.3 azalış kaydetti. Öte yandan iş gücü ödemelerinde söz konusu dönemde yüzde 96.2, net işletme artışı/karma gelir yüzde 123 artış gösterdi.

Bakan Nebati'nin yorumu

Öte yandan Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, Türkiye ekonomisindeki büyüme rakamlarına ilişkin, "Büyüme 9 aylık dönemde yüzde 6.2 olmuştur. Orta Vadeli Program'da (2023-2025) öngördüğümüz şekilde yılı yüzde 5 civarı büyümeyle kapatarak, bu yıl da en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız" ifadelerini kullandı.

İhracat odaklı büyüme talep düşünce hız kesti

Ana ihracat pazarlarında durgunluğun baş göstermesi yüzünden dış talebin büyümeye verdiği katkı sınırlı kaldı. Ekonomi çeyrekte çeyreğe küçüldü

EKONOMİ SERVİSİ

TÜRKİYE ekonomisi dünyada artan durgunluk sinyallerine karşın yıllık düzeyde büyümesini üçüncü çeyrekte de sürdürdü. Yılın üçüncü üç ayına ilişkin öncü göstergeler ekonomide soğumaya işaret ediyordu. Nitekim bir önceki üç aya göre gayri safi yurt içi hasılda (GSYİH) küçülme görüldü. Ancak oran sınırlı kaldı. Yılın son üç ayında ise kampanyaların da etkisiyle iç pazarın itici gücünün çeyreklik dönemde büyüme yaratması bekleniyor. Dünyanın TÜİK tarafından açıklanan verilere baktığımızda geçen yılın aynı dönemine göre GSYİH'deki artış yüzde 3.9 oldu. Bir önceki çeyreğe göre ise yüzde 0.1'lik sınırlı bir azalış meydana geldi. İhracat odaklı büyüme modelinin ise üçüncü çeyrekte sekteye uğradığı görüldü. Her ne kadar söz konusu dönemde ihracat yüzde 12.6 artsa da ithalattaki artış yüzde 12.2 oldu. Önceki dönemlere kıyasla başabaş bir seyir izledi. Tera Yatırım Baş Ekonomisti Enver Erkan, "İhracat artışı odak noktasına koyan ekonomi yaklaşımına rağmen, en büyük ticaret ortağı olan Avrupa'da durgunluk tehdidi belirlediği için bu alandaki katkı daha da azalacaktır. 2022 dördüncü çeyrek başlangıcındaki veriler ithalat ivmesinin ihracat ivmesinin çok üzerinde olduğunu ve ihracatın neredeyse durgunlaştığını gösteriyor. Bu yıl ağustos ayına kadar çift haneli gerçekleşen yıllık bazdaki ihracat büyümesi Eylülde yüzde 9.1 ile tek haneli gerilemiş ve ekimde ise yalnızca yüzde 3 büyüme gösterebilmişti." yorumunu yaptı.

YATIRIMLARIN ETKİSİ BÜYÜK

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati büyüme verilerine ilişkin yaptığı değerlendirmede, "İlk dokuz aylık dönemde büyüme yüzde 6.2 olmuştur. Orta Vadeli Program (2023-2025)'de öngördüğümüz şekilde yüzde 5 civarı büyüme ile kapatarak bu yıl en güçlü büyüyen ülkelerden biri olacağız. Büyümemize iç ve dış talep 7 çeyrek pozitif katkı vermekte ve 9 çeyrek negatif katkı vermeye sürecini devam ettirmektedir. Büyümeye iç talep 3.2 yüzde puan, net dış talep ise 0.7 yüzde puan katkı vermiştir. Türkiye Ekonomi Modelimizin önemli amaçlarından biri olan ihracat ve makine-teçhizat yatırımlarının üçüncü çeyrek büyümesine katkısı toplam 4.4 yüzde puan olmuştur." dedi. Dış talepteki daralmanın yılın son üç ayında da sürdüğü görülüyor. İhracat son aylarda miktar bazında azalıyor. Fiyatlar oynaklıklarından arındırılmış veriler gayri safi yurt içi hasıla hesaplanmasında dikkate alın-

dığı için bu bölgeden büyüme net katkının yılın son üç ayında negatife dönebileceği belirtiliyor. Nitekim **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan** da, "Son dönemlerde **sanayiden** ve **sanayi** ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere, farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemliyoruz. Bu ivme kaybını, özellikle **ISO Türkiye** İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için, GSYİH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz."

İNŞAAT RESMEN ÇÖKTÜ

Milli gelirdeki değişimin detaylarına baktığımızda Temmuz-Eylül 2022 döneminde bir önceki yılın aynı ayına göre inşaat sektörünün Yüzde 14.1 oranında küçüldüğü görüldü. **Sanayideki** artış yüzde 0.3 ile oldukça düşük kalırken, tarımsal faaliyetlerde de yüzde 1.1 gibi sınırlı bir artış oldu. Peki büyümeyi yüzde 3.9'a yükselten neydi? Finans ve sigorta faaliyetleri yüzde 21.6, bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 13.9, mesleki ihracat odaklı büyüme talep düşünce hız kestiği, idari ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 12.6, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yüzde 7.6,

hizmet faaliyetleri yüzde 6.9, diğer hizmet faaliyetleri yüzde 4.9, gayrimenkul faaliyetleri yüzde 4.1 büyüme gösteren sektörler oldular.

Öte yandan **MÜSİAD** Başkanı Mahmut Asmalı yaptığı değerlendirmede "Üçüncü çeyrekte verisi açıklanan G20 ülkeleri içerisinde Suudi Arabistan, Endonezya ve Meksika'nın ardından 4'üncü sırada yer alan Türkiye, aynı dönemde yüzde 3.9 büyüyen Çin'le aynı sırayı paylaşmış; yüzde 2.4 büyüyen İngiltere'yi, yüzde 2.1 büyüyen Avro Bölgesi'ni, yüzde 1.8 büyüyen ABD'yi ve yüzde 1.3 büyüyen Almanya'ya ise geride bırakmıştır." dedi.

STAGFLASYONİST DÖNEM Mİ?

İktisadi faaliyetler böyle iken harcamalar tarafına baktığımızda da yerleşik hanehalklarının tüketim harcamaları, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 19.9 arttı. Devletin nihai tüketim harcamaları da yüzde 8.5 artarken gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 1.3 azaldı. Yatırım harcamalarında azalış var görünüyor ama orada bir detay var. O kısma geleceğiz. Öncelikle üçüncü çeyrekte büyümenin tüketim kaynaklı oluştuğunu yukarıdaki verilerden görüyoruz. Yani hizmetler, finans ve hanehalkı tüketimi. Yani kredi çektik, yedik, içtik, eğlendik. Bu durum elbette enflasyonist döneme özgü tipik bir iktisadi gelişme. Çeyrekte çeyreğe küçülmeyi de dikkate aldığımızda esasen staglasyonist yani enflasyon içinde durgunluk olan bir üç ay yaşadığımız söylelenebilir. Ancak böyle bir döneme girdiğimizi söylemek için henüz erken. Bir üç ay daha gelişmeler bakmak gerekcek. Enflasyonun sürdüğü ve süreceği doğru fakat büyümenin ne yöne evrileceği henüz kesitirilemiyor.

İŞÇİNİN GELİRİ ARTSA DA REFAH PAYI AZALDI

GELELİM işçi sınıfına. Temmuz ayındaki asgari ücret artışı ve ara zamlar sayesinde işgücü ödemeleri 2022 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 96.2 arttı. Net işletme artığı/karma gelir ise yüzde 12.3 arttı için yani sermayenin elde ettiği kazanç daha fazla olduğundan işgücü ödemelerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı yüzde 26.3'te kaldı. İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 29.5 düzeyindeydi.

Tera Yatırım Baş Ekonomisti Enver Erkan, yaptığı yazılı değerlendirmede, "Yıllık bazdaki büyümenin daha yavaş olması ve çeyreklik daralma olması beklentiler dahilindeydi, ancak elde edilen verilerin biraz daha olumsuz olduğunu gözlemliyoruz. Hanehalkı talebi beklenenden yüksek bir büyüme ile pozitif destek verse de, 2022 dördüncü çeyrek açısından yüksek enflasyonun talep kanalına daha çok zarar vermesini bekleriz. Bu veri ve varsayımlar çerçevesinde 2022'nin tamamı için yüzde 5.5 büyüme bekliyoruz." dedi.

DOLAR BAZINDA YÜZDE 6.2 BÜYÜDÜK

Gelelim yatırımlar kısmına. Orada bir azalış var görünüyor ama bu tam olarak durumu yansıtmıyor. Yukarıda demeye yer verdiğimiz Hazine ve Maliye Bakanı Nebati'nin de belirttiği üzere makine ve teçhizat yatırımlarında artış var. O halde toplam yatırımlar neden düştü? Elbette çöküş inşaat kaynaklı. İnşaat yatırımları son beş çeyrek düşüyor. Üçüncü çeyrekteki düşüş yüzde 19.9' buldu. Makine teçhizat tarafında ise son 12 çeyrek artış var. 2022'nin üçüncü çeyreğindeki artış yüzde 14.3 olarak hesaplandı. Türkiye yılın üçüncü üç ayında 4.2 trilyon liralık hasıla yarattı. Böylece son dört çeyreklik hasıla 12.5 trilyon lirayı aştı. Dolar bazında üçüncü çeyrek büyümesini yüzde 6.2 olarak hesapladık. Son dört çeyreklik milli gelir de dolar bazında 842 milyar doları aştı.

İSO Başkanı Bahçivan, üçüncü çeyrek büyüme verilerini değerlendirdi

İSO Başkanı Bahçivan, açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerinin Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değerlendirirken, nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğini bildirdi.

İSTANBUL (AA) - **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan**, yaptığı yazılı açıklamada, üçüncü çeyrek büyüme verilerini değerlendirdi.

Son dönemlerde **sanayiden** ve **sanayi**

ihracatından güçlü bir şekilde beslenen büyüme oranlarında, yurt dışı kaynaklı gelişmeler başta olmak üzere, farklı olumsuz nedenlerden kaynaklanan bir ivme kaybı olduğunu gözlemlediklerini belirten Bahçivan, şunları kaydetti: "Bu ivme kaybını, özellikle **İSO Türkiye** İmalat PMI verilerinin son aylardaki belirgin düşüşünde de maalesef açıkça görmekteyiz. Yine de açıklanan üçüncü çeyrek büyüme verilerini Türkiye ekonomisinin dinamizminin bir göstergesi olarak değer-

lendirirken, nitelikli büyümenin korunması için GSYH içinde **sanayi** büyümesinin payının artırılması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Ayrıca, bu olumsuz dönemde bile **sanayimizin** yatırım ihtiyacının ve **sanayicimizin** yatırım motivasyonunun hala oldukça yüksek olduğunu hatırlatmak istiyorum. Böylesine kıymetli bir iklim şansını ve fırsatını, ülkemizin geleceğine yönelik olarak olumlu değerlendirmemiz gerektiğini özellikle vurguluyorum."

Kaynak:AA